

İctimai Sektor üçün 1Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı

Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə

İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı
Maliyyə Hesabatlarının təqdimatı üzrə

Mündəricat	Maddə
Standartın məqsədi	1
Standartın tətbiqi sahəsi	2-5
Əsas anlayışlar	7
İqtisadi qurum	8-10
Gələcək iqtisadi səmərə və ya xidmət potensialı	11
Dövlət Kommersiya Təşkilatları	12
Əhəmiyyətlilik	13
Xalis aktivlər. Kapital	14-26
Maliyyə hesabatlarının məqsədi	15-18
Maliyyə hesabatları üzrə məsuliyyətlər	19-20
Maliyyə hesabatlarının komponentləri	21-26
Ümumi mülahizələr	27-37
Fəaliyyətin fasizliyi	38-41
Təqdim edilmənin ardıcılığı	42-44
Əhəmiyyətlilik və ümumiləşdirmə	45-47
Qarşılıqlı əvəzləşdirmə	48-52
Müqayisəli məlumat	53-58
Struktur və mündəricat	59-60
Maliyyə hesabatlarının müəyyənləşdirilməsi	61-65
Hesabat dövrü	66-68
Vaxtlılıq	69
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	70-75
Cari aktivlər	76-79
Cari öhdəliklər	80-87
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda təqdim edilməli olan məlumat	88-98
Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat	99-117
Xalis aktivlər . Kapitalda dəyişikliklər	118-125
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	126
Qeydlər	127-148
Struktur	127-131
Mühasibat siyasətinin açıqlanması	132-139
Qiyətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənliklərin əsas mənbələri	140-148
Kapital	148A-148C
Xalis aktiv/kapital kimi təsnifləşdirilən qaytarıla bilən Maliyyə Alətləri	148D
Digər açıqlamalar	149-150
Keçid şərtləri	151-152
Qüvvəyə minmə tarixi	153-154
İzahlar və şərhlər	

Standartın Məqsədi

1. Bu Standartın məqsədi hesabat ili üçün tərtib edilmiş maliyyə hesabatları ilə həmin təşkilatın əvvəlki dövrlər üzrə hazırladığı maliyyə hesabatları, eləcə də digər təşkilatların maliyyə hesabatları arasında müqayisəni təmin edən ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə metodların müəyyən edilməsidir. Bu məqsədə nail olmaq üçün Standart maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsinə dair ümumi mülahizələri, onların strukturu üzrə təlimatı və hesablama metodu ilə hazırlanmış maliyyə hesabatları üçün minimum tələbləri müəyyən edir. Xüsusi əməliyyatların və digər hadisələrin tanınması, ölçülməsi və açıqlanması digər İSMUBS-ların mövzudur.

Standartın tətbiqi sahəsi

2. Bu Standart İctimai sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun hesablama metodu əsasında hazırlanan və təqdim olunan bütün ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarına tətbiq edilir.

3. Ümumi təyinatlı maliyyə hesabatları, xüsusi təyinatlı hesabat tələb edəcək mövqedə olmayan istifadəçilərin informasiyaya olan tələbatını ödəmək məqsədini daşıyan hesabatlardır. Ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri sırasına vergi ödəyiciləri və faiz ödəyiciləri, qanunverici orqanların nümayəndələri, kreditorlar, təchizatçılar, KİV və işçilər daxildir. Ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarına illik hesabat və s. bu kimi ictimai sənədlərlə birgə və ya onlardan ayrılıqda təqdim olunan maliyyə hesabatları aiddir. Bu Standart, aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmir.

4. Bu standart "Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları" adlı İctimai sektor üçün 35 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq və "Fərdi maliyyə hesabatları" adlı İctimai sektor üçün 34 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq maliyyə hesabatlarını hazırlayan bütün təşkilatlara eyni dərəcədə tətbiq edilir.

5. Bu Standart Dövlət Kommersiya Təşkilatları (DKT) istisna olmaqla bütün ictimai sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatlar üçün tətbiq edilir.

6. İSMUBSS tərəfindən dərc olunan "İctimai sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları üzrə Giriş"də göstərilədiyi kimi, DKT-lər MUBSS tərəfindən hazırlanan MHBS-ları tətbiq edirlər. DKT-lər aşağıda göstərilən 7-ci maddə ilə müəyyən edilir.

Əsas anlayışlar

7. Bu standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

Mühasibat uçotunun hesablama metodu dedikdə əməliyyatların və digər hadisələrin onların baş verdiyi zaman (və yalnız pul vəsaitinin və ya onun ekvivalentinin alınması və ya ödənilməsi zamanı deyil) uçota alınması başa düşülür. Belə ki, əməliyyatlar və digər hadisələr aid olduğu dövrlər üzrə uçota alınır və maliyyə hesabatlarında tanınır. Mühasibat uçotunun hesablama metodu əsasında tanınan elementlər aktivlər, öhdəliklər, xalis aktiv/kapital, gəlirlər və xərclərdir.

Aktivlər keçmiş hadisələrin nəticəsi olaraq təşkilatın nəzarətində olan və gələcəkdə təşkilata iqtisadi səmərəyə xidmət potensialı vəd edən resurslardır.

Mülkiyyətçilər tərəfindən ayırmalar kənar şəxslər tərəfindən təşkilat üçün təmin edilən gələcək iqtisadi səmərəyə ya xidmət potensialıdır. Lakin, onlar təşkilat üçün öhdəliklər və xalis aktivlərdə/kapitalda maliyyə faizləri yaratmır və:

- (a) Təşkilatın fəaliyyəti dövrü ərzində yaranacaq gələcək iqtisadi səmərənin və ya xidmət potensialının bölüşdürülməsinə (məsələn, mülkiyyətçilər və ya onların nümayəndələrinin səlahiyyətləri çərçivəsində olan) və təşkilatın tam gücü ilə işləyən zaman öhdəliklərdən artıq olan aktivlərin bölüşdürülməsinə şamil edilir; və / və ya
- (b) Satıla, mübadilə edilə, köçürülə və əvəzi ödənilə bilər.

Mülkiyyətçilərə bölüşdürmələr dedikdə investisiya üzrə gəlirlər və ya investisiya gəlirləri qismində təşkilat tərəfindən onun bütün və ya bəzi mülkiyyətçilərinə bölüşdürülən gələcək iqtisadi səmərə və xidmət potensialı başa düşülür.

İqtisadi qurum dedikdə nəzarət edən təşkilatdan və bir və ya bir neçə nəzarət edilən təşkilatlardan ibarət təşkilatlar qrupu nəzərdə tutulur.

Xərclər-aktivlərin xaric olması və ya istehlak edilməsi və ya öhdəliklərin artması ilə müşahidə edilən və xalis aktivlərin/kapitalın mülkiyyətçilərə bölüşdürmələrə aid olmayan azalması ilə nəticələnən iqtisadi səmərə və ya xidmət potensialının hesabat dövründə azalmalarıdır.

Dövlət Kommersiya Təşkilatları (DKT) dedikdə aşağıda sadalanan xüsusiyyətlərə malik müəssisə nəzərdə tutulur:

- (a) Öz adından müqavilə bağlamaq səlahiyyətinə;
- (b) Kommersiya fəaliyyəti göstərmək üçün maliyyə və əməliyyat səlahiyyətlərinə;
- (c) Normal kommersiya fəaliyyəti çərçivəsində digər müəssisələrə mənfəətlə və ya xərclərin tam ödənilməsi şərti ilə mal satır və xidmətlər göstərir;
- (d) Fəaliyyət göstərmək üçün davamlı dövlət maliyyələşdirməsindən asılı deyildir (nağd alışlar istisna olmaqla);
- (e) İctimai sektoru təmsil edən təşkilat tərəfindən nəzarət olunur.

Mümkünlüklük- təşkilat, bütün mümkün cəhdləri etməsinə baxmayaraq tələbi tətbiq edə bilmədikdə, belə tələbin tətbiq edilməsi qeyri-mümkün sayılır.

Öhdəliklər- təşkilatın keçmiş hadisələr nəticəsində yaranan cari borcudur və onların ödənilməsi iqtisadi səmərə və ya xidmət potensialını təcassüm etdirən resursların təşkilatdan kənara axını ilə nəticələnir.

Əhəmiyyətlilik- Buraxılmış və ya səhv göstərilmiş maddələr o zaman əhəmiyyətli sayılır ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya ümumilikdə, maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin verdikləri qərarlara təsir etmək iqtidarındadırlar. Əhəmiyyətlilik, mövcud olan şərtlər daxilində buraxılmış və ya səhv göstərilmiş maddənin xüsusiyyətindən və məbləğindən

asılıdır. Maddənin ya xüsusiyyəti ya da məbləği, bəzi hallarda isə ikisibirlikdə əhəmiyyətliyin müəyyən edilməsində həlledici amil kimi götürülür.

Xalis aktivlər/kapital bütün öhdəliklər çıxıldıqdan sonra təşkilatın aktivləri üzrə qalan öz payıdır.

Qeydlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda təqdim edilənlər barəsində əlavə məlumatları daxil edir. Qeydlər adı çəkilən hesabatlarda təqdim olunan maddələrin açıqlamasını bu hesabatların tanınma meyarlarına cavab verməyən maddələr haqqında məlumatları təmin edir.

Gəlirlər mülkiyyətçilər tərəfindən ayırmalarda artım istisna olmaqla xalis aktivlərdə/kapitalda artım ilə nəticələnən və hesabat dövrü ərzində təşkilata daxil olan iqtisadi səmərə və ya xidmət potensialıdır.

Digər İTMUBS-larda müəyyən edilmiş terminlər bu Standartda müqəvafiq Standartlarda olduğu kimi eyni mənalarda işlədilir və ayrıca nəşr edilən "Müəyyən Olunmuş Terminlər Lüğəti"nə daxil edilir.

7A. Aşağıdakı terminlər "Maliyyə Alətləri: Təqdimat" adlı İctimai Sektor üçün 28 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında müəyyən olunmuş və eyni mənalarda bu Standartda istifadə olunur:

- (a) Qaytarıla bilən maliyyə aləti kapital aləti kimi təsnifləşdirilir (28 Nöli İSMUBS-un 15 və 16-cı maddələrində göstərildiyi kimi);
- (b) yalnız təşkilatın ləğv edilməsi zamanı digər tərəfə onun xalis aktivlərinin mütənasib hissəsini təslim etmək öhdəliyi verən alət də kapital aləti kimi təsnifləşdirilir. (İSMUBS-un 17 və 18-ci maddələrində göstərildiyi kimi);

İqtisadi qurum

8. Bu Standartda maliyyə hesabatlığı məqsədilə istifadə olunan iqtisadi qurum termini nəzarət edən təşkilat və bir və ya bir neçə nəzarət edilən təşkilatlardan ibarət təşkilatlar qrupunu nəzərdə tutur.

9. İqtisadi qurum bəzi hallarda eyni mənada işlədilən digər terminlərdən istifadə etməklə tanınır, məsələn: inzibati qurum, maliyyə qurumu, birləşdirilmiş qurum və qrup ifadələridir.

10. İqtisadi quruma eyni zamanda həm sosial təyinatlı təşkilatlar, həm də kommertiya məqsədli müəssisələr daxil ola bilər. Məsələn, dövlətin mənzil tikinti idarəsi həm nominal haqq müqabilində mənzillərlə təmin edən təşkilatdan həm də kommertiya əsasında evlər təklif edən müəssisələrdən ibarət iqtisadi qurum ola bilər.

Gələcək İqtisadi Səmərə və ya Xidmət Potensialı

11. Aktivlər təşkilatların öz məqsədlərinə çatmaq üçün vasitəçi rolunu oynayır. Təşkilatın məqsədinə uyğun olaraq mal və xidmətlərin təmin edilməsi üçün istifadə olunan, lakin birbaşa pul vəsaitləri daxilomaları yaratmayan aktivlər əksər hallarda xidmət potensialını təcəssüm etdirən aktivlər adlandırılır. Pul vəsaitləri yaradan aktivlər isə adətən gələcək iqtisadi səmərəni təcəssüm etdirən aktivlər hesab olunur. Aktivlərin yararlı ola biləcəyi bütün məqsədləri əhatə etmək üçün bu Standartda aktivlərin mühüm xüsusiyyətini ifadə edən "gələcək iqtisadi səmərə və ya xidmət potensialı" terminindən istifadə edilir.

Dövlət Kommersiya Təşkilatları

12. Dövlət Kommersiya Təşkilatlarına (DKT) həm ticarətlə məşğul olan müəssisələri (məsələn, mənzil-tikinti müəssisələri) həm də maliyyə müəssisələrini (məsələn, maliyyə institutlarını) əhatə edir. DKT-lər mahiyyət etibarilə özəl sektorda eyni tipli xidmət göstərən digər müəssisələrdən heç nə ilə fərqlənmir. DKT-lərin əksəriyyəti mənfəət əldə etmək məqsədi ilə fəaliyyət göstərirlər, lakin, onların bəziləri əhalinin müəyyən qrup şəxslərinə və ya ictimai sektorun bəzi müəssisələrinə nəzərə çarpacaq dərəcədə güzəştli qiymətlərlə və ya tam havayı mallar satılması və ya xidmətlər göstərilməsi haqda öhdəliklərə malik ola bilərlər. Təşkilatın maliyyə hesabatlığı məqsədilə nəzarətin olub-olmamasının müəyyən edilməsi və DKT-in ictimai sektorun digər təşkilatı tərəfindən idarə olunduğunun müəyyən edilməsi üzrə göstərişlər 35 Nöli İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında göstərilmişdir.

Əhəmiyyətlik

13. Maliyyə hesabatlarında nəzərə alınmayan və ya yanlış göstərilən maddələrin istifadəçilərin qərarına nə dərəcədə təsir etməsini qiymətləndirmək üçün həmin istifadəçilərin xüsusiyyətləri nəzərə alınmalıdır. Bu zaman, istifadəçilərin ictimai sektor, iqtisadi fəaliyyətlər və mühasibat uçotu sahəsində əsaslı biliiklərə malik olduqları və informasiyanı öyrənmək üçün əsaslı səylərə hazır olduqları ehtimal olunur. Beləliklə, bu cür keyfiyyətlərə malik istifadəçilərə qərarların qəbul edilməsi və qiymətləndirilməsi zamanı məntiqli olaraq hansı təsirin gözlənilə biləcəyi məsələsi qiymətləndirmə prosesində nəzərə alınmalıdır.

Xalis Aktivlər/Kapital

14. Bu Standartda xalis aktivlər/kapital termini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktivlərdən öhdəliklərin çıxılması nəticəsində yaranan qalıqın ölçülməsi üçün istifadə olunur. Xalis aktivlər/kapital həm müsbət, həm də mənfi ola bilər. Xalis aktivlər/kapital termini əvəzinə mənası aydın ifadə oluna bilən digər terminlərdən də istifadə oluna bilər.

Maliyyə hesabatlarının məqsədi

15. Maliyyə hesabatları təşkilatın maliyyə vəziyyətinin və maliyyə nəticələrinin strukturlaşdırılmış təqdimatıdır. Ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının məqsədi müxtəlif xarakterli istifadəçiləri resursların yerləşdirilməsi barədə qərar qəbul etmək üçün təşkilatın maliyyə vəziyyəti, maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkəti barədə faydalı məlumat ilə təmin etməkdir. Xüsusilə, ictimai sektorda ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının məqsədi qərar qəbul etmək üçün faydalı məlumatların təmin edilməsindən və təşkilata etibar edilmiş resursların uçotu üzrə bacarıqlarının aşağıdakı vasitələrlə nümayiş etdirilməsindən ibarət olmalıdır:

- (a) Maliyyə resurslarının mənbələri, bölüşdürülməsi və istifadəsinə dair məlumatların təmin edilməsi;
- (b) Təşkilatın öz necə maliyyələşdirməsinə və pul vəsaitlərinə tələbatını necə ödənilməsinə dair məlumatların təmin edilməsi;
- (c) Təşkilatın öz fəaliyyətini maliyyələşdirməsi, öhdəliklərini və konstruktiv öhdəliklərini həll edə bilməsi imkanları barədə məlumatların təmin edilməsi;
- (d) Təşkilatın maliyyə vəziyyəti və burada baş verən dəyişikliklər haqqında məlumatların təmin edilməsi;
- (e) Xidmətlərin dəyəri, səmərəlilik və əldə olunmuş nəticələr əsasında təşkilatın fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün faydalı olan ümumi məlumatın təmin edilməsi.

16. Ümumi təyinatlı maliyyə hesabatları, həmçinin, fasiləsiz fəaliyyətin təmin edilməsi üçün tələb olunan ehtiyatların və fasiləsiz fəaliyyət nəticəsində yaranacaq resursların həcmnin, eləcə də, müvafiq risklərin və qeyri-müəyyənliklərin miqyasının əvvəlcədən müəyyən edilməsi üçün məlumat verərək proqnozlaşdırıcı və pospektiv rola malik ola bilər. Eyni zamanda, maliyyə hesabatları istifadəçiləri aşağıdakı məlumatlarla təmin edilə bilər:

- (a) Resursların qanuni şəkildə qəbul edilmiş büdcəyə uyğun olaraq qəbul və istifadə edilib-edilməsinə dair məlumat; və
- (b) Resursların qanunvericiliyin və müqavilənin tələblərinə, o cümlədən, müvafiq qanunverici orqan tərəfindən müəyyən edilən maliyyə limitlərinə uyğun olaraq qəbul və istifadə edilib-edilməməsinə dair məlumat.

17. Göstərilən məqsədlərə nail olmaq üçün maliyyə hesabatları təşkilatın aşağıda göstərilən maddələri üzrə informasiyanı təqdim etməlidir:

- (a) Aktivlər;
- (b) Öhdəliklər;
- (c) Xalis aktivlər/kapital;
- (d) Gəlirlər;
- (e) Xərclər;
- (f) Xalis aktivlərdə/kapitalda digər dəyişikliklər; və
- (g) Pul vəsaitlərinin hərəkəti.

18. Maliyyə hesabatlarında əks olunan məlumatlar Standartın 15-ci maddəsinin tələblərinin ödənilməsi üçün məqsədə uyğun ola bilsə də, onlar, böyük ehtimal ilə, sözü gedən tələblərin hamısının yerinə yetirilməsini təmin etməyəcəkdir. Bu, əsas məqsədi mənfəətin əldə edilməsi olmayan müəssisələrə də xas ola bilər. Belə ki, rəhbərlik xidmətlərin göstərilməsi üzrə əldə olunmuş nailiyyətlər və maliyyə hədəflərinə çatmaları barəsində məsuliyyət daşımalıdır. Müvafiq dövr ərzində təşkilatın fəaliyyəti barəsində daha ətraflı təsəvvür yaratmaq üçün maliyyə hesabatları ilə yanaşı əlavə məlumatlar, o cümlədən qeyri-maliyyə hesabatları da təqdim edilə bilər.

Maliyyə hesabatları üzrə Məsuliyyətlər

19. Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdimatı üzrə məsuliyyətlər müxtəlif qanunvericiliklərlə tənzimləndiyi üçün fərqlənirlər. Bundan əlavə, qanunvericilik maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə məsuliyyəti, bu hesabatların təsdiqlənməsi və ya təqdimatı üzrə məsuliyyətdən ayıra da bilər. Hər hansısa bir dövlət idarəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə məsul şəxs kimi fiziki və vəzifəli şəxslər çıxış edə bilər, məsələn, təşkilatın rəhbəri, mərkəzi maliyyə idarəsinin rəhbər işçisi və ya baş mühasib.

20. Adətən dövlətin vahid konsolidə olunmuş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə məsuliyyət baş maliyyə agentliyinin rəhbəri (və ya baş maliyyə rəisi qismində çıxış edən baş nəzarətçi və ya baş mühasib) və maliyyə nazirinin (və ya ekvivalenti) üzərinə düşür.

Maliyyə hesabatlarının komponentləri

21. Maliyyə hesabatlarının tam toplusu aşağıdakılardan ibarətdir:

- (a) Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- (b) Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri barədə hesabat;
- (c) Xalis aktivlər/kapitalda dəyişiklər barədə hesabat;
- (d) Pul vəsaitlərinin hərəkəti barədə hesabat;
- (e) **Təşkilat öz təsdiqlənmiş büdcəsini ictimayətə açıq elan edərkən, ayrılıqda və ya maliyyə hesabatlarına əlavə edilmiş bir sətundə büdcə və faktiki göstəricilərin müqayisəsini təqdim edir;**
- (f) Uçot siyasəti barəsində vacib məqamları və digər izahedici qeyrləri əks etdirən Qeydlər; və
- (g) **İSMUBS 1-in 53 və 53A maddələrində göstərilədiyi kimi keçmiş dövrə aid olan müqayisəli məlumatlar.**

22. 21-ci maddədə göstərilən komponentlər həm müxtəlif , həm də eyni qanunvericiliklərə uyğun olaraq müxtəlif adlarla adlandırıla bilərlər. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat balans hesabatı və ya aktiv və öhdəliklər barədə hesabat kimi adlandırıla bilər. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri barədə hesabat gəlirlər və xərclər barəsində hesabat, gəlir-xərc hesabatı, əməliyyat gəliri hesabatı və ya mənfəət-zərər

hesabatı adlandırılıla bilər. Müxtəlif qanunvericiliklərə uyğun olaraq qeydlərə cədvəl şəklində göstərilən maddələr də daxil edilə bilər.

23. Maliyyə hesabatları istifadəçilərə hesabat tarixinə təşkilatın resurslarının və öhdəliklərinin qalıqları və hesabat dövrü ərzində resursların axını barəsində məlumat verir. Bu məlumat istifadəçilərə istehsalatı və xidmətlər göstərilməsini təyin edilmiş səviyyədə davam etdirilməsinin və təşkilat üçün gələcəkdə xidməti öhdəliklərini yerinə yetirməyə davam etmək üçün lazım ola biləcək resursların miqdarını dəyərləndirməyə imkan verir.

24. İctimai sektora aid təşkilatlar, bir qayda olaraq, ayırmalar və ya büdcə təsdiqi (və ya ekvivalenti) formasında həyata keçirilən büdcə büdcə məhdudiyətlərinə malikdir ki, bu da səlahiyyət verən qanunvericilik vasitəsilə həyata keçirilə bilər. İctimai Sektora aid təşkilat tərəfindən təqdim olunan ümumi təyinatlı maliyyə hesabatları resursların qanunla qəbul edilmiş büdcəyə uyğun olaraq əldə edildiyi və istifadə edildiyi barədə məlumat verə bilər. Öz təsdiqlənmiş büdcələrini ictimaiyyətə açıq elən edən müəssisələr "Maliyyə Hesabatlarında Büdcənin Təqdim edilməsi" adlı İctimai Sektor üçün 24 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tələblərinə əməl etməlidirlər. Maliyyə hesabatları və büdcənin eyni uçot siyasəti üzrə hazırlandığı digər müəssisələrdə isə bu Standart dövrün maliyyə hesabatlarına büdcə ilə müqayisəni əlavə etməyi tövsiyyə edir. Belə müəssisələrdə büdcə ilə müqayisəli təqdimat bir neçə müxtəlif yollarla həyata keçirilə bilər. O cümlədən:

a) Büdcə nəzərdə tutulan xərclər və faktiki xərclərin ayrı-ayrı sütunlarda göstərməklə sütun formatından istifadə edilməsi. Tam təsəvvürün yaradılması üçün büdcə və ayırmalar üzrə fərqləri əks etdirən daha bir sütun əlavə edilə bilər; və

b) Büdcə üzrə nəzərdə tutulmuş xərclərdən artıq vəsaitin sərf edilməsinə dair açıqlamalar. Əgər büdcə üzrə nəzərdə tutulan hər hansı xərclərdən və ya ayırmalardan artıq vəsait sərf edilərsə və ya ayırmalar və ya digər səlahiyyət hüququ olmadan yaranarsa, o zaman maliyyə hesabatlarında müvafiq maddə üçün sətərlə qeyd vasitəsilə açıqlamalar verilə bilər.

25. İstifadəçilərə təşkilatın fəaliyyət nəticələrini, onun aktivlərini necə idarəetməsinə və resursların yerləşdirilməsi üzrə qərarları qiymətləndirməyə kömək etmək üçün müəssisələr tərəfindən əlavə məlumatın təqdim olunması tövsiyyə olunur. Belə əlavə məlumat təşkilatın fəaliyyəti və nəticələri haqqında (a) nəticə göstəriciləri, (b) xidmət potensialı üzrə nəticələr, (c) proqram araşdırmaları və (d) rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış təşkilatın hesabat dövrü ərzində əldə etdiyi nailiyyətlər haqqında məlumata daxil edilə bilər.

26. Həmçinin müəssisələr tərəfindən, hüquqi-normativ bazanın və ya digər xarici təlimatların tələblərinin yerinə yetirilməsinə məlumatların açıqlanması təşviq edilir. Əgər belə uyğunluq barədə məlumat maliyyə hesabatlarında əks etdirilməyibsə, bu cür məlumatın göstərildiyi digər sənədə istinad göstərilməsi faydalı ola bilər. Uyğunsuzluq barədə məlumat uçot məqsədləri üçün əhəmiyyətlidir və təşkilatın fəaliyyət nəticələri və gələcək əməliyyatların xarakteri barəsində istifadəçilərin rəyinə təsir göstərə bilər. Bu

həmçinin, gələcək dövrlərdə resursların yerləşdirilməsi barədə qərarlarada da təsir edə bilər.

Ümumi Mülahizələr

Ədalətli təqdimat və İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğunluq

27. **Maliyyə hesabatları təşkilatın maliyyə vəziyyətini, onun fəaliyyətinin maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini ədalətli əks etdirməlidir. Ədalətli təqdim etmə prinsipi aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarında qeyd olunmuş anlayışları və tanınma meyarlarına uyğun olaraq əməliyyatlar, digər hadisələr və şərtlərin təsirinin ədalətli təqdim edilməsini tələb edir. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarının tətbiq edilməsi, zərurət yarandıqda əlavə açıqlamalarla birlikdə, maliyyə hesabatlarının ədaləti təqdim olunmasını təmin edir.**
28. **Maliyyə hesabatları İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun tərtib olunduqda, təşkilat bu faktı qeydlərdə dəqiq və şərt qoyulmadan açıqlamalıdır. Müəssisələr İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğunluğu tam təmin etmədən maliyyə hesabatlarında belə uyğunluq barədə heç bir açıqlama verməməlidirlər.**
29. Faktiki olaraq bütün mümkün hallarda ədalətli təqdimat müvafiq İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarının tətbiqi sayəsində əldə olunur. Ədalətli təqdimat həmçinin təşkilatdan aşağıdakıları tələb edir:
 - (a) Uçot siyasətləri, uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər və səhvlər adlı 3 №li İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq uçot siyasətinin seçilməsini və tətbiq edilməsini. Mövcud olan vəziyyətdə tətbiq oluna biləcək xüsusi Standart mövcud olmadıqda, 3 №li İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı rəhbərliyin nəzərə almalı olduğu təlimatların üstünlük arıçılığını müəyyən edir.
 - (b) Uçot siyasəti də daxil olmaqla, münasib, etibarlı, müqayisəli və anlaşılın məlumatların təqdim edilməsini.
 - (c) İstifadəçilərə ayrı-ayrı əməliyyatların təsirini, müxtəlif hadisələri və təşkilatın maliyyə vəziyyəti və maliyyə fəaliyyətinin nəticələri barədə hesabatlarındakı vəziyyəti başa düşmək üçün müvafiq İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı kifayət etmədikdə əlavə açıqlamaların verilməsini.
30. Qeyri-münasib uçot siyasətinin istifadəsi, uçot siyasəti üzrə açıqlamalar, qeydlər və ya şərhəddici materiallarla düzəldilə bilməz.

31. Müstəsna hallarda rəhbərlik, Standartın tələblərinə uyğunluğun bu Standartda göstərilmiş maliyyə hesabatlarının məqsədi ilə ziddiyət təşkil etməsi haqqında qərar verərsə, qüvvədə olan müvafiq qanunvericlik bazası belə kənarlaşmanı tələb etdikdə və ya qadağan etmədikdə təşkilat, 32-ci maddədə göstərilmiş qaydada, bu tələblərdən kənarlaşa bilər.

32. Təşkilat 31-ci maddəyə uyğun olaraq Standartın tələblərindən kənarlaşdıqda, o aşağıdakıları açıqlamalıdır:

(a) Rəhbərliyin maliyyə hesabatlarının təşkilatın maliyyə vəziyyətini, maliyyə fəaliyyətinin nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini maliyyə hesabatlarında ədalətli təqdim edilməsi nəticəsinə gəldiyini;

(b) Ədalətli təqdimata nail olmaq üçün müəyyən tələblərdən kənarlaşmalar istisna olmaqla müvafiq İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğunluğunu;

(c) Təşkilatın kənarlaşmaya yol verdiyi Standartın adını, kənarlaşmanın xarakterini və həmin Standartda tələb olunan uçot qaydasını, mövcud şəraitdə sözügedən qaydaların bu Standartla müəyyən olunmuş maliyyə hesabatlarının məqsədləri ilə ziddiyət təşkil etməsinin səbəbini və qəbul edilmiş uçot qaydasını; və

(d) hər bir təqdim edilmiş dövr üzrə maliyyə hesabatlarının tələbə uyğun olaraq təqdim edilməli hər maddəsinə kənarlaşmanın maliyyə təsirini.

33. Əgər təşkilat əvvəlki dövrlərdə Standartın tələblərindən kənarlaşmış və bu kənarlaşmanın nəticələri özünü cari dövrün maliyyə hesabatlarında büruzə vermişdirsə, o zaman, təşkilat 32-ci maddənin (c) və (d) bəndlərində göstərilən açıqlamaları etməlidir.

34. 33-cü maddədə göstərilənlərin tətbiq olunduğu hala misal olaraq, əvvəlki dövrdə təşkilatın aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi üzrə Standartın tələblərindən kənarlaşması nəticəsində cari dövrün maliyyə hesabatlarında aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsində dəyişikliklərin yaranmasını misal göstərmək olar.

35. Müstəsna hallarda rəhbərlik, Standartın tələblərinə uyğunluğun bu Standartda göstərilmiş maliyyə hesabatlarının məqsədi ilə ziddiyət təşkil etməsi haqqında qərar çıxarsa, lakin qüvvədə olan normativ qaydalar tələblərdən kənarlaşmaya yol vermədikdə, təşkilat aşağıdakıları açıqlamaqla yanlış təsəvvür yarada biləcək mülahizələrə gətirib çıxaracaq aspektlərin təsirini mümkün qədər azaltmalıdır:

(a) Sözü gedən Standartın adını, tələbin xüsusiyyətini və rəhbərliyin tələbin mövcud şəraitdə yerinə yetirilməsi nəticəsində maliyyə hesabatlarının bu İTMUBS-da qeyd olunan məqsədi ilə ziddiyyətə səbəb olacağı qənaətə gəlməsinin səbəbini; və

(b) **Ədalətli təqdim olunmaya nail olmaq üçün hər bir təqdim edilmiş dövr üzrə rəhbərliyin fikrincə maliyyə hesabatlarındakı hər bir maddəyə edilməli olan düzəlişləri.**

36. 31-35-ci maddələrdə göstərilənlərə əsasən məlumatın tərkib hissəsi əməliyyatları, digər hadisələri və təmsil etməli olduğu və ya təmsil etdiyi vəziyyəti düzgün əks etdirmədikdə və nəticədə maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinin qərarlarına təsir etmək ehtimal olduqda maliyyə hesabatlarının məqsədləri ilə ziddiyət təşkil edir. Standartın spesifik tələblərinə uyğunluğun bu Standartda göstərilmiş maliyyə hesabatlarının məqsədi ilə ziddiyət təşkil etməsini dəyərləndirmək üçün rəhbərlik aşağıdakıları nəzərə almalıdır:

(a) Müvafiq şəraitdə hansı səbəblərdən dolayı maliyyə hesabatlarının məqsədlərinə nail olmaq mümkün olmamışdır; və

(b) Təşkilatın fəaliyyət göstərdiyi şərtlər, tələblərə uyğun şəkildə işləyən digər təşkilatın fəaliyyət şərtlərindən nə ilə fərqlənir. Oxşar şəkildə fəaliyyət göstərən təşkilatlar tələblərə cavab verirlərsə, o zaman, müvafiq qaydalara əməl edilməsinin bu Standartda göstərilmiş maliyyə hesabatlarının məqsədi ilə ziddiyət təşkil edəcək qədər səhv olmaması barədə inkar edilə biləcək əsaslar vardır.

37. 31-ci maddədə göstəriləndiyi kimi İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarının tələblərindən kənarlaşma xüsusi bir yurisdiksiya çərçivəsində qanuvericiliyə/qaydalara uyğun maliyyə hesabatlarının tələblərinə cavab verilməsi üçün nəzərdə tutulubsa, bu hal cari Standartda müəyyən olunmuş maliyyə hesabatlarının məqsədləri ilə ziddiyət təşkil edən kənarlaşma olduğunu bildirmir. Əgər belə kənarlaşmalar əhəmiyyətlidirsə, o zaman, təşkilatın İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına əsaslanması haqqında iddia yürüdülməz.

Təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizliyi

38. Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi zamanı təşkilatın fəaliyyətinin davam etdirmə qabiliyyəti qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmə maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə məsul şəxslər tərəfindən həyata keçirilməlidir. Təşkilatı ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətinin olduğu və bunu etməkdən alternativ variantın olmadığı hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatları fasiləsizlik prinsipləri əsasında hazırlanmalıdır. Təşkilatın fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyəti barədə rəy formalaşarkən, maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə məsul olan şəxslər, təşkilatın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyətini şübhə altına alacaq hadisələr və ya şərtlərlə bağlı əsaslı qeyri-müəyyənliklərin olmasından xəbərdardırlarsa, bu barədə müvafiq açıqlamalar verilməlidir. Maliyyə hesabatları fasiləsiz fəaliyyət prinsipləri əsasında hazırlanmadıqda, bu fakt, eləcə də onun səbəbi və maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu əsas açıqlanmalıdır.

39. Maliyyə hesabatları, biq qayda olaraq, təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizlik prinsipinə, eləcə də, yaxın gələcəkdə əməliyyatlarını davam etdirəcəyi və hüquqi öhdəliklərini yerinə yetirəcəyi ehtimalına əsasında hazırlanır. Təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizlik prinsipinə uyğun olduğunu qiymətləndirən zaman maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə məsul şəxslər maliyyə hesabatlarının təsdiqindən sonra ən azı on iki ay olan gələcək müddət üçün bütün məlumatları nəzərə almalıdırlar.

40. Bu məlumatların nəzərə alınması dərəcəsi müxtəlif şəraitlərdə müxtəlif olan faktlardan asılıdır və fəaliyyətin fasiləsizliyinin qiymətləndirilməsi, adətən, Kommersiya Təşkilatlarına tətbiq edilən ödəmə qabiliyyəti üzrə testlər əsasında müəyyən edilmir. Fəaliyyətin fasiləsizliyinin qiymətləndirilməsi üçün istifadə olunan likvidlik və ya ödəniş qabiliyyəti testlərinin nəticələri əlverişli olmamasına baxmayaraq müəyyən şəraitlərdə digər amillər təşkilatın davamlı fəaliyyət göstərəcəyindən xəbər verə bilər. Məsələn:

(a) Müəyyən təşkilatların uzun müddət mənfi olan xalis aktivlərlə/kapitalla işləməsinə baxmayaraq, onlar dövlətin rüsumlar və vergilər yığmaq imkanlarını nəzərə alaraq davamlı fəaliyyət göstərən təşkilat kimi qiymətləndirilə bilər; və

(b) Fərdi təşkilat üçün hesabat tarixində maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın qiymətləndirilməsi bu təşkilat üçün fəaliyyətinin fasiləsizlik prinsipinin müvafiq olmadığı haqqında qənaətə gəlmək olar. Lakin, təşkilatın davamlı fəaliyyəti təmin edəcək çox illik maliyyələşdirmə razılaşmaları və ya müavilələri ola bilər.

41. Fəaliyyətin fasiləsizlik prinsipinin münasib olub-olmadığının müəyyənəşdirilməsi, əsas etibarilə fərdi təşkilatlara şamil edilməlidir, nəinki bütünlükdə dövlətə. Fərdi təşkilatlar üçün fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin uyğun olub-olmamasının qiymətləndirilməsi zamanı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün məsul şəxslər təşkilatın cari və gözlənilən fəaliyyəti, təşkilatın bölmələrində potensial və elan edilmiş struktur dəyişiklikləri, gəlirlərinə davamlı dövlət maliyyələşməsinin ehtimalının maliyyələşdirilməni əvəz edə bilən potensial mənbələr ilə bağlı çox saylı amilləri nəzərə alınmalıdır.

Təqdim edilmənin ardıcılığı

42. Maliyyə hesabatlarındakı maddələrin təsnifatı və təqdimatı aşağıdakı hallar baş verməzsə, bir dövrdən digərinə keçid zamanı olduğu kimi saxlanılmalıdır:

(a) **Təşkilatın əməliyyatlarının** xarakterinin **əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi** və ya onun maliyyə hesabatlarının **təhlili nəticəsində başqa təqdimatın** və ya **təsnifatın** İctimai Sektor üçün 3 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında müəyyən edilmiş uçot siyasətinin seçimi və tətbiqi meyarları əsasında daha münasib olduğu aşkar edilərsə; və ya

(b) **Təqdim edilmədə dəyişiklik** İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına **əsasən tələb edilərsə**.

43. Əhəmiyyətli əldə edilmə və ya silinmə əməliyyatlarının həyata keçirilməsi və ya maliyyə hesabatlarına verilmiş rəy maliyyə hesabatlarının təqdimatına dəyişikliklərin edilməsi zərurətini ortya çıxara bilər. Məsələn, təşkilat nəzarətində olan ən mühüm təşkilatlarından biri olan əmanət bankını xaric edir və yerdə qalan iqtisadi qurum, əsas etibarilə, inzibati və siyasət məsələləri üzrə məsləhət xidmələrini təmin edir. Bu halda maliyyə hesabatlarının təqdimatı üçün iqtisadi qurumun əsas fəaliyyətinin maliyyə fəaliyyəti seçilməsi məqsədə uyğun deyil.

44. Təşkilat, yalnız dəyişilən təqdimat etibarlı olduqda maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün daha münasib məlumat təmin etdikdə, maliyyə hesabatlarının təqdimatını dəyişir. Dəyişdirilmiş format, maliyyə hesabatlarının müqayisəliliyini təmin etmək üçün gələcəkdə də saxlanılmalıdır. Təşkilat maliyyə hesabatlarının təqdimatında bu cür dəyişiklik etdikdə o, müqyisəli məlumatları 55 və 56-cı maddələrə uyğun olaraq yenidən təsnifləşdirməlidir.

Əhəmiyyətlilik və ümumiləşdirmə

45. Maliyyə hesabatlarında oxşar xarakterli maddələrin hər bir əhəmiyyətli sinfi ayrıca təqdim edilməlidir. Oxşar xarakterli və ya funksiyalı olmayan maddələr isə, onların qeyri-əhəmiyyətli olduğu hallardan başqa, ayrıca təqdim edilməlidir.

46. Maliyyə hesabatları xüsusiyyətləri və funksiyalarına görə siniflərə birləşdirilən çoxlu sayda əməliyyatlar və ya digər hadisələr haqqında məlumatların işlənilməsi ilə hazırlanır. Ümumiləşdirmə və təsnifləşdirmə prosesinin son mərhələsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda, pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda, xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda və ya qeydlərdə məlumatların müvafiq sətirlərdə əks olunmasıdır. Fərdi olaraq əhəmiyyətli olmayan maddə, hesabatlarda və ya qeydlərdə digər maddələrlə birləşdirilərək təqdim olunur. Maliyyə hesabatlarında əks olunmaq üçün kifayət qədər əhəmiyyətli olmayan maddələr, qeydlərdə ayrıca təqdim olunmaq üçün kifayət qədər əhəmiyyətli ola bilər.

47. Əhəmiyyətlilik prinsipinə əsasən, məlumat əhəmiyyətli olmadıqda, İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları qoyulmuş xüsusi açıqlama tələblərini yerinə yetirməmək olar.

Qarşılıqlı əvəzləşdirmə

48. Aktivlər və öhdəliklər, və gəlirlər və xərclər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları ilə nəzərdə tutulduğu və ya tələb olunduğu hallar istisna olmaqla, qarşılıqlı əvəzləşdirilməməlidir.

49. Aktivlər və öhdəliklər, habelə gəlirlər və xərclərin ayrıca təqdim olunması əhəmiyyətlidir. Qarşılıqlı əvəzləşdirmənin əməliyyatların və ya digər hadisələrin mahiyyətini üzə çıxartdığı hallar istisna olmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və ya maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda qarşılıqlı əvəzləşdirmə istifadəçilərin həm baş vermiş əməliyyatların və ya digər hadisələrin mahiyyətini başa düşməyə, həm də, təşkilatın gələcək pul vəsaitlərinin axınını proqnozlaşdırmaq imkanlarını azaldır. Aktivlərin dəyərindən onların dəyərinin azalması üzrə düzəlişlərin çıxılması qarşılıqlı əvəzləşdirmə hesab olunmur (məsələn, şübhəli borclar üçün yaradılmış ehtiyatlar çıxılmaqla debitor boclarının ölçülməsi).

50. Birja Əməliyyatlarından Gəlirlər üzrə İctimai Sektor üçün 9 Növlü Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, gəlirin müəyyənləşdirilməsində tətbiq olunur və onun, təşkilat tərəfindən edilən hər hansı ticarət güzəştlərinin məbləğləri nəzərə alınmaqla, əldə olunmuş və ya olunacaq kompensasiyanın ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilməsini tələb edir. Təşkilat öz adi fəaliyyəti ərzində gəlir gətirməyən, lakin, əsas gəlir gətirən əməliyyatlara şərait yaradan digər əməliyyatlar həyata keçirir. Belə əməliyyatların nəticəsi əldə olunmuş gəlir və həmin gəlirlərin əldə olunması üçün çəkilən xərclər əvəzləşdirilərək sözügedən əməliyyatın və ya hadisənin mahiyyətini əks etdirəcək şəkildə təqdim olunur. Məsələn:

(a) İntestisyalar və əməliyyataktivləri də daxil olmaqla, uzunmüddətli aktivin xaric olmasından əldə olunmuş sair gəlirlər və sair xərclər maliyyə hesabatlarında aktivlərin xaric olmasından əldə olunmuş məbləğdən aktivin balans dəyərinin və onun satışına çəkilən müvafiq xərclərin çıxılması yolu ilə əks etdirilir; və

(b) Qiymətləndirilmiş öhdəliklər, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər üzrə İctimai Sektor üçün 19 Növlü Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq tanınan qiymətləndirilmiş öhdəliklərə aid olan və müqavilə razılaşması ilə üçüncü tərəfə ödənilən xərclər müvafiq kompensasiya ilə qarşılıqlı əvəzləşdirilə bilər.

51. Bundan əlavə, oxşar əməliyyatlar nəticəsində yaranmış mənfəət və zərərlər hesabatda netto əsasında təqdim edilməlidir (məsələn, məzənnə fərqindən mənfəət və ya zərər və ticarət məqsələri üçün saxlanılan maliyyə alətlərindən əldə olunan mənfəət və ya zərər). Lakin, belə və ya zərərlər əhəmiyyətli olduqda, maliyyə hesabatlarında ayrıca təqdim olunur.

52. Pul vəsaitlərinin hərəkətinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti üzrə-İctimai Sektor üçün 2 Növlü Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında öz əksini tapmışdır.

Müqayisəli məlumat

Minimum müqayisəli məlumat

53. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı ilə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, cari dövrün maliyyə hesabatlarında təqdim olunan bütün maddələr əvvəlki dövrə münasibətdə müqayisəli məlumatlar açıqlanmalıdır. Cari dövrün maliyyə hesabatlarının anlaşılıqlı olması üçün tələb olunursa, müqayisəli məlumatlar izahlı qeydlərə də daxil edilməlidir.

53A. Təşkilat ən azı keçmiş dövrə aid müqayisəli məlumatlarla maliyyə vəziyyəti haqqında bir hesabat, keçmiş dövrə aid müqayisəli məlumatlarla maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında bir hesabat keçmiş dövrə aid müqayisəli məlumatlarla pul vəsaitlərinin hərəkətləri haqqında bir hesabat və keçmiş dövrə aid müqayisəli məlumatlarla xalis aktivlərdə dəyişikliklər haqqında bir hesabat təqdim etməlidir.

54. Bəzi hallarda əvvəlki dövrün maliyyə hesabatlarında əks olunan belə məlumatlar cari dövr üçün də öz əhəmiyyətini saxlayır. Məsələn, keçmiş hesabat dövründə nəticəsi hələ naməlum olan və cari dövrdə də nəticəsi hələ bilinməyən hüquqi mübahisələrin təfsilatları cari dövrdə də açıqlanmalıdır. Əvvəlki hesabat dövründə mövcud olman qeyri-müəyyənlik və dövr ərzində onun aradan qaldırılması üçün görülmüş tədbirlər haqqında məlumatlar istifadəçilər üçün əhəmiyyətlidir.

55. Maliyyə hesabatlarında maddələrin təqdimatı və ya təsnifatı **dəyişdirilsə**, müqayisəli məlumatlar mümkün olduğu qədər yenidən **təsnifləşdirilməlidir**. Müqayisəli məlumatlar yenidən təsnifləşdirilən zaman **təşkilat aşağıdakıları** açıqlamalıdır:

- (a) Yenidən təsnifləşdirmənin xarakterini;
- (b) Yenidən təsnifləşdirilmiş hər bir maddənin və ya sinfin məbləğini; və
- (c) Yenidən təsnifləşdirmənin səbəbini.

56. Müqayisəli məbləğləri yenidən təsnifləşdirmək mümkün olmadıqda **təşkilat aşağıdakıları** açıqlamalıdır:

- (a) **Məbləğin** yenidən təsnifləşdirilməməsinin səbəbini; və
- (b) **Məbləğ** yenidən təsnifləşdirilməli olarsa tətbiq edilməli olan düzəlişin xarakterini.

57. Məlumatların dövrlərarası müqayisəlilik imkanlarının artırılması istifadəçilərə qərər qəbul etməyə və qərarları qiymətləndirməyə, xüsusilə, maliyyə məlumatlarındakı tendensiyalardan proqnozlaşdırma məqsədləri üçün istifadə etməyə imkan verir. Müəyyən şəraitlərdə əvvəlki dövrlərlə cari dövrü müqayisə etmək üçün məlumatların müqayisə olunacaq şəkildə yenidən təsnifləşdirilməsi qeyri-praktik olur. Misal üçün, əvvəlki dövrlərdə yenidən təsnifləşdirmənin aparılmasına yol verməyən şəkildə yığıla və informasiyanın yenidən hazırlanması mümkün olmaya bilər.

58. İctimai Sektor üçün 3 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı təşkilat uçot siyasətini dəyişdikdə və ya səhvlərə düzəliş etdikdə müqayisəli məlumatlara edilməli olan düzəlişlər haqqında qaydaları müəyyən edir.

Maliyyə hesabatlarının strukturu və məzmunu

Giriş

59. Bu Standart maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat və xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər barəsində hesabatın özündə müəyyən açıqlamaların olmasını və sözügedən hesabatlarda və ya qeydlərdə maddələr

barəsində digər əlavə açıqlanmaların verilməsini tələb edir.İctimai Sektor üçün 2 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı pul vəsaitlərinin hərəkəti barədə hesabatın təqdim edilməsinə olan tələbləri əks etdirir.

60. Bu Standart bəzən açıqlama sözünü (a) maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda, (b) maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda, (c) xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər barədə hesabatda, (d) pul vəsaitlərinin hərəkəti barədə hesabatda və həmçinin qeydlərdə göstərilən açıqlamaları əhatə edəcək dərəcədə geniş mənada istifadə edir. Açıqlamalar həmçinin digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarında da tələb olunur. Bu Standartda və ya digər Standartlarda başqa hal nəzərdə tutulmayıbdırsa, açıqlamalar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın, xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatın, pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın özlərində və ya qeydlərdə (münasib olan yerdə) göstərilməlidir.

Maliyyə hesabatlarının formalarının müəyyənləşdirilməsi

61. Maliyyə hesabatlarının formaları dəqiq müəyyən olunmalı və dərc edilmiş sənədin daxilində digər məlumatlardan seçilməlidir.

62. Bu səbəbdən də, istifadəçilərin İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına əsasən hazırlanmış məlumatları digər əhəmiyyətli lakin müvafiq tələblərə əsasən hazırlanmayan məlumatlardan ayırması imkanı vacibdir.

63. Maliyyə hesabatlarının hər bir tərkib hissəsi dəqiq müəyyən edilməlidir. Bundan başqa, aşağıdakı məlumatlar qabarıq şəkildə göstərilməli və təqdim olunan məlumatların daha asan başa düşülə bilməsi üçün zərurət yarandıqda təkrarlanmalıdır:

- (a) Hesabat verən təşkilatın adı digər rekvizitləri, və hesabat dövrü ərzində bu məlumatlarda baş verən dəyişikliklər;
- (b) Maliyyə hesabatlarının bir təşkilatı, yoxsa iqtisadi qurumu əhatə etməsi barədə məlumat;
- (c) Maliyyə hesabatının hər bir komponentinə uyğun olaraq hesabat tarixi və ya hesabatın əhatə etdiyi dövr;
- (d) "Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsiri" adlı İctimai Sektor üçün 4 Növlü Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq hesabat valyutası; və
- (e) Maliyyə hesabatlarında göstərilən rəqəmli informasiyanın yuvarlaqlaşdırma dərəcəsi.

64. Adətən 63-cü maddənin tələbləri adətən maliyyə hesabatlarının hər səhifəsində səhifə başlıqlarının və sütunların qısaldılmış başlıqlarının göstərməklə yerinə yetirilir. Belə məlumatın daha optimal təqdimat üsulu fərziyyələrin irəli sürülməsi yolu ilə tapılmalıdır. Misal üçün, maliyyə hesabatları elektron şəkildə təqdim olunduqda ayrıca səhifələr istifadə edilməyə bilər. Belə olduqda, yuxarıda qeyd edilmiş başlıqlar maliyyə hesabatlarına daxil edilmiş məlumatların daha asan başa düşülən olması üçün təkrarlanmalıdır.

65. Müəyyən hallarda maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərin min və ya milyon valyuta vahidləri şəklində təqdim olunması onları daha başa düşülən edir. Belə hal o zaman yol verilir ki, yuvarlaqlaşdırma dərəcəsi göstərsin və hər hansı bir əhəmiyyətli informasiya nəzərdən yayındırılmasın.

Hesabat dövrü

66. Maliyyə hesabatları ən azı ildə bir dəfə təqdim olunmalıdır. Təşkilatın hesabat tarixi dəyişdikdə və maliyyə hesabatları bir ildən uzun və ya qısa dövr üçün təqdim edildikdə, o zaman, maliyyə hesabatlarının əhatə etdiyi dövr və əlavə olaraq aşağıdakılar açıqlanmalıdır:

(a) Daha uzun və ya qısa dövrün əhatə olunmasının səbəbi; və

(b) Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər barədə hesabat, pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat və qeydlər kimi müəyyən hesabatlarda olan məlumatların tamamilə müqayisəyə yararsız olması faktı.

67. Müstəsna, məsələn, hesabat dövrünün büdcə dövrü ilə tam uyğunlaşdırılması məqsədilə, təşkilatdan hesabat tarixinin dəyişdirilməsi tələb edilə bilər və ya təşkilat bu barədə özü qərar verə bilər. Belə olan təqdirdə hesabatların istifadəçiləri (a) cari dövrdə göstərilən məbləğlərin müqayisə oluna bilməsindən xəbərdar edilməli və (b) hesabatlıq tarixində dəyişikliyin səbəbi açıqlanmalıdır. Daha bir misal olaraq, iqtisadi qurum daxilində hər hansı bir təşkilat üçün kassa metodundan hesablama metoduna keçid zamanı konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlana bilməsi üçün hesabat tarixinin dəyişdirilməsini göstərmək olar.

68. Adətən, maliyyə hesabatları ardıcıl şəkildə bir illik dövr üçün hazırlanır. Lakin, bəzi təşkilatlar 52 həftəlik dövr üçün hesabatın təqdim edilməsini məqsədə uyğun hesab edirlər. Bu standart bu cür hesabatların bir illik dövr üçün hazırlanacaq hesabatlardan əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənməyəcəyinə görə belə təcrübəni qadağan etmir.

Vaxtında təqdim edilmə

69. Əgər hesabat tarixindən sonra müvafiq dövr ərzində maliyyə hesabatları istifadəçilərə təqdim olunmazsa, o zaman onların faydası azalacaqdır. Təşkilat hesabat tarixindən altı ay keçmədən öz maliyyə hesabatlarını təqdim etmək iqtidarında olmalıdır. Təşkilatın əməliyyatlarının mürəkkəb olması kimi obyektiv səbəblər vaxtında hesabatların hazırlanmaması üçün yetərli əsas deyildir. Hesabatların təqdim olunmasının son tarixi barədə daha spesifik tələblər müvafiq qanunvericiliklərlə müəyyən edilir.

Maliyyə Vəziyyəti Haqqında hesabat
Qısamüddətli və uzunmüddətli maddələrə bölünmə

70. Likvidlik **dərəcəsinə** uyğun təqdimatın daha etibarlı və **əhəmiyyətli məlumat** təqdim etdiyi hal istisna olmaqla, **təşkilat** 76-87-ci maddələrə uyğun olaraq qısamüddətli və uzunmüddətli aktivlərini, həmçinin qısamüddətli və uzunmüddətli öhdəliklərini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrı təqdim etməlidir. Göstərilən istisna halda isə bütün aktivlər və öhdəliklər likvidlik **dərəcələrinə** uyğun olaraq geniş şəkildə təqdim edilir.

71. Hansı təqdimat metodunun secilməsindən asılı olmayaraq, **təşkilat** (a) hesabat tarixindən sonrakı 12 ay ərzində və (b) hesabat tarixindən sonra 12 aydan çox olan müddətdə bərpa edilməsi və ya ödənilməsi ehtimal olunan **məbləğləri** daxil edən hər bir aktiv və öhdəlik maddəsi üzrə hesabat tarixindən 12 aydan çox olan müddətdə bərpa edilməsi və ya ödənilməsi ehtimal olunan **məbləğləri** açıqlamalıdır.

72. Təşkilat dəqiq müəyyən edilə bilən adi əməliyyat dövrü ərzində malları və ya xidmətləri təmin etdikdə, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qısamüddətli və uzunmüddətli aktiv və öhdəliklərin bir-birindən ayrıtəsnifləşdirilməsi dövriyyə vəsaitləri formasında daim yenilənən xalis aktivlərin təşkilatın uzunmüddətli əməliyyatlarında istifadə olunanlardan ayrılması vasitəsilə faydalı informasiya ilə istifadəçiləri təmin edir. Bu həmçinin cari əməliyyat dövründə satılması gözlənilən aktivləri və həmin dövrdə ödənilməli olan öhdəlikləri aydın şəkildə göstərməyə imkan verir.

73. Maliyyə institutları kimi bəzi təşkilatlar və üçün aktivlər və öhdəliklər üzrə maddələrin likvidlik dərəcəsinin artımı və ya azalması üzrə göstərilməsi, təşkilat mal və xidmətləri dəqiq müəyyən edilən dövr ərzində təmin edə bilmədiyi üçün, onların qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təqdim edilməsindən etibarlı və daha əhəmiyyətli informasiyanı təmin edir.

74. Bu Standartın 70-ci maddəsində etibarlı və daha əhəmiyyətli olan məlumatı təmin etdiyi təqdirdə, təşkilatların aktiv və öhdəliklərinin bir hissəsinin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi, digər hissəsinin isə likvidlik dərəcəsinə uyğun olaraq təsnifatına icazə verilir. Belə qarışıq təqdimata təşkilat müxtəlif növ əməliyyatlar həyata keçirdikdə zərurət yaranır.

75. Aktivlərin və öhdəliklərin gözlənilən realizasiya tarixləri haqqında informasiya təşkilatın likvidliyi və ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi baxımından faydalıdır. "Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar" üzrə İctimai Sektor üçün 30 Növlü Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı həm maliyyə aktivlərinin, həm də maliyyə öhdəliklərinin son ödəmə tarixinin açıqlanmasını tələb edir. Maliyyə aktivlərinə ticarət üzrə və digər debitor borcları, maliyyə öhdəliklərinə isə ticarət və digər kreditor borcları daxildir. Aktiv və öhdəliklərin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsindən asılı olmayaraq, ehtiyatlar və qiymətləndirilmiş öhdəliklər kimi qeyri-monetar aktiv və öhdəliklərinin də

bərpa olunmasının və ya ödənilməsinin ehtimal olunan müddətləri haqqında məlumatlar həmçinin faydalıdır.

Qısamüddətli aktivlər

76. **Aşağıdakı hallarda aktivlər qısamüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilir:**

- a) **təşkilatın adi əməliyyat dövründə satılmaq və ya istifadə üçün saxlanıldığıda və ya realizasiya olunması ehtimal olunduqda;**
- b) **əsasən alqı-satqı məqsədləri üçün saxlandıqda;**
- c) **hesabat tarixindən sonra 12 ay müddətində realizasiya ediləcəyi ehtimal olunduqda; və ya**
- d) **hesabat tarixindən sonra ən azından 12 ay müddətində mübadiləsinə və ya istifadəsinə məhdudiyət qoyulmayan pul vəsaiti və ya onun ekvivalenti formasında olduqda (2№li İSMUBS-da göstərildiyi kimi).**

Bütün digər hallarda **aktivlər uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilməlidir.**

77. Bu Standartda "uzunmüddətli" termini maddi, qeyri-maddi və maliyyə aktivlərinin və uzunmüddətli xarakterə malik digər aktivlərin açıqlaması üçün istifadə olunur. Mənası aydın olduqda, digər terminlərində istifadəsinə qadağa qoyulmur.

78. Təşkilatın adi əməliyyat dövrü dedikdə məsrəflərin və ya resurların nəticələrə çevrilməsi üçün tələb olunan müddət nəzərdə tutulur. Misal üçün, dövlət ümumi sosial, siyasi və iqtisadi tələblərin ödənilməsi üçün resurslarını zəruri olan məhsullara və xidmətlərə çevrilməsi məqsədilə onları ictimai sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatlara köçürür. Təşkilatın əməliyyatın əməliyyat dövrü dəqiq müəyyən ediləbilmədikdə, on iki aylıq dövr istifadə olunur.

79. Qısamüddətli aktivlər, hətta onların hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində realizasiya edilməsi ehtimal olunmadıqda, belə təşkilatın adi əməliyyat dövrünün bir hissəsi kimi satılan, istifadə olunan və realizasiya edilən aktivləri (məsələn, alınmalı olan vergilər, istehlakçılardan yığılmalı olan haqlar, toplanmalı olan cərimələr və rüsumlar, inventarizasiya əsasında investisiya gəlirləri) daxil edir. Qısamüddətli aktivlər həmçinin, əsasən alqı-satqı məqsədləri üçün saxlanılan aktivləri ("Maliyyə alətləri: Tanınma və ölçülmə" adlı İctimai Sektor üçün 29 № li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standatında rast gəlinən alqı-satqı məqsədləri üçün saxlanılan maliyyə aktivləri) və uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin cari hissəsini daxil edir.

Qısamüddətli öhdəliklər

80. **Aşağıdakı hallarda öhdəliklər qısamüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilməlidir:**

- (a) **təşkilatın adi əməliyyat dövründə onların ödənilməsi nəzərdə tutulduqda;**
- (b) **əsasən alqı-satqı məqsədləri üçün saxlandıqda;**

(c) hesabat tarixindən etibarən on iki ay ərzində ödənilməli olduqda; və ya
(d) təşkilat öhdəliyinin yerinə yetirilməsini hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində uzatmaq kimi müstəsna hüquqa malik olmadıqda (bax. Maddə 84). Qarşı tərəfin opsiyonu ilə ödəniş zamanı kapitalla çevrilə bilən maliyyə alətləri bu təsnifata aid deyildir.

Bütün digər öhdəliklər uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilməlidir.

81. Bəzi qısamüddətli öhdəliklər, o cümlədən hökumət transferləri üzrə kreditor borcları, işçilərlə hesablaşmalar və digər əməliyyat məsrəfləri təşkilatın adi əməliyyat dövründə istifadə edilən dövriyyə kapitalının bir hissəsini təşkil edir. Bu cür əməliyyat öhdəlikləri, onların hətta hesabat tarixindən etibarən on iki aydan sonra ödənilməli olduğu təqdirdə, qısamüddətli öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Sözügedən adi əməliyyat dövrü təşkilatın aktiv və öhdəliklərinin təsnifatı üçün də tətbiq edilir. Təşkilatın adi əməliyyat dövrü dəqiq müəyyən oluna bilmədikdə, onun on iki ay olması nəzərdə tutulur.

82. Adi əməliyyat dövrü ərzində ödənilməyən lakin, on iki ay ərzində ödənilməli olan öhdəliklər əsasən alıq-satqı məsqsədləri üçün saxlanılır. İctimai sektor üçün 29 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı ilə müəyyən olunmuş alqı-satqı üzrə öhdəliklər, bank overdraftları, uzunmüddətli öhdəliklərin bir il ərzində ödənilməli olan hissəsi, dividendlər və oxşar paylaşdırma üzrə ödənişlər, mənfəət vergisi və digər qeyri alqı-satqı üzrə borclar buna nümunə ola bilər. Uzunmüddətli maliyyələşdirmə təmin edən və hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində yerinə yetirilməli olmayan maliyyə öhdəlikləri (yəni, təşkilatın adi əməliyyat dövründə istifadə edilən dövriyyə kapitalının bir hissəsi olmayan) 85 və 86-cı maddələrin şərtləri yerinə yetirildikdə, uzunmüddətli öhdəliklər hesab olunur.

83. Təşkilat hətta aşağıdakı şərtlər yerinə yetirilsə belə, öz maliyyə öhdəliklərini hesabat tarixindən keçən 12 ay ərzində ödənilərsə qısamüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirir:

(a) İlk müddət on iki aydan uzun olmuşdur; və

(b) Təşkilat öhdəliklərinin uzunmüddətlilik əsasında yenidən maliyyələşdirilməsini və ya ödənişlər qrafikinə dəyişdirilməsini nəzərdə tutan müqavilə hesabat tarixindən sonra və maliyyə hesabatlarının dərc edilmək üçün təsdiq olunmasına qədər bitirildikdə.

84. Təşkilat kredit sazişinin hazırkı şərtlərinə uyğun olaraq öhdəliyini yenidən maliyyələşdirilməsini və ya ödənilməsinin hesabat tarixindən sonra on iki ay müddətinə keçirməyi nəzərdə tutduqda, hətta əks təqdirdə daha qısa müddət ərzində ödənilməli olduqda belə, öhdəliyini uzunmüddətli kimi təsnifləşdirir. Lakin, öhdəliyini yenidən maliyyələşdirilməsi və ya daha gec bir zamana təxirə salınması təşkilatdan asılı olmadıqda, yenidən maliyyələşdirmənin mümkünlüyü nəzərə alınmır və öhdəlik qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir.

85. Təşkilat onun uzunmüddətli öhdəliklərinin tələb əsasında ödənilən öhdəliklərə çevrilməsi ilə nəticələnməklə hesabat tarixində və ya hesabat tarixinədək uzunmüddətli kredit müqaviləsinin şərtlərini pozduqda, hətta kreditor hesabat tarixindən sonra və

maliyyə hesabatlarının dərc olunmaq üçün təsdiq edilməsində buna görə ödəniş tələb etməyəcəyini qəbul etsə belə, öhdəlik qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir. Təşkilat hesabat tarixində ödənişi hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay müddətinə uzatmaq kimi şərtsiz hüquqa malik olmadığı üçün öhdəlik qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir.

86. Lakin borc verən, təşkilat üçün hesabat tarixindən ən azı on iki ay sonra bitəcək və borcun qaytarılması üzrə ödənişlərin edilməyəcəyi və ödənişlərin həyata keçirilməməsinə görə faizlərin hesablanmayacağı güzəştli müddət müəyyən etdikdə, öhdəlik uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilir.

87. Qısamüddətli öhdəliklər kimi təsnifləşdirilən kreditlərə gəldikdə, hesabat tarixi ilə maliyyə hesabatlarının dərc olunmaq üçün təsdiq edildiyi tarix arasında aşağıda qeyd olunmuş hallar yarandıqda, belə hallar "Hesabatı tarixindən sonrakı hadisələr" adlı İctimai Sektor üçün 14 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq, düzəliş tələb etməyən hallar kimi açıqlanır:

- (a) Uzunmüddətli yenidən maliyyələşdirmə;
- (b) Uzunmüddətli kredit sazişlərinin şərtlərinin pozulmasının aradan qaldırılması; və
- (c) Hesabat tarixindən ən azı on iki ay sonra bitən uzunmüddətli kredit sazişi üzrə pozuntuların aradan qaldırılması üçün kredit verən tərəfindən güzəştli dövrün müəyyən edilməsi.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda təqdim edilməli olan məlumat

88. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda **ən azı aşağıdakıları əks etdirən maddələr daxil edilməlidir**:

- (a) torpaq, tikili və avadanlıqlar;
- (b) investisiya əmlakı
- (c) qeyri-maddi aktivlər;
- (d) maliyyəaktivləri ((e), (g) və (h) və (i) bəndlərində göstərilmiş aktivlər istisna edilməklə);
- (e) iştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar;
- (f) mal-material ehtiyatları;
- (g) Qeyri-birja əməliyyatlarından əldə edilən daxilolmalar (vergilər və transfertlər);
- (h) birja əməliyyatlarından əldə edilən debitor borclar
- (i) pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri;
- (j) Ödəniməli olan vergilər və transfertlər;
- (k) Birja əməliyyatları çərçivəsində kreditor borcları;
- (l) qiymətləndirilmiş öhdəliklər;
- (m) maliyyə öhdəlikləri ((j), (k) və (l) bəndlərində göstərilmiş öhdəliklər istisna edilməklə);
- (n) xalis aktivlər/səhmdar kapitalında nəzarət hüququ olmayan iştirak payı;

(o) **Nəzarət edən təşkilatın mülkiyyətçilərinə şamil edilə bilən xalis aktivlər/kapital**

89. **Əlavə maddələr, başlıqlar və ayrı-ayrı maddələr üzrə yekun məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda yalnız o zaman əks etdirilir ki, bu cür təqdim etmə təşkilatın maliyyə vəziyyətinin düzgün anlaşılması üçün zəruridir.**

90. Bu Standart maddələrin təqdim edilməsi üçün ardıcılıq və ya format müəyyən etmir.88-ci maddə sadəcə olaraq xüsusiyyətə və daşdığı funksiyaya görə kifayət qədər fərqli olan və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks olunmalı olan fərqli maddələrin siyahısını göstərir.Əyaniformatlar bu Standartın Tətbiqi Qaydalarında göstərilib.Bundan əlavə:

(a) Sətir maddələri, maddənin və ya birləşdirilmiş oxşar maddələrin məbləği, xüsusiyyətləri və funksiyaları təşkilatın maliyyə vəziyyətinin anlaşılma bilməsi üçün ayrıca təqdimata ehtiyac olduqda, ayrı-ayrı təqdim edilir; və

(b)Təşkilat, onun maliyyə vəziyyətinin anlaşılma bilməsi üçün tələb olunduqda, istifadə edilən açıqlamaları və maddələrin göstərilməsi və ya oxşar maddələrin birləşdirilməsi qaydasını təşkilatın və onun əməliyyatlarının xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq dəyişə bilər.

91. Əlavə maddələrin ayrıca təqdim edilməsi haqqında qərar aşağıdakı amillərin qiymətləndirilməsinə əsaslanır:

(a) Aktivlərin xüsusiyyətləri və likvidlik dərəcəsi;

(b) Aktivlərin təşkilatın fəaliyyəti çərçivəsində funksiyaları; və

(c) Öhdəliklərin məbləği, həcmi, xüsusiyyətləri və müddəti.

92. Mahiyyəti və ya funksiyasına görə bir-birindən fərqlənən aktivlər və ya öhdəliklər bəzən müxtəlif ölçülmə metodları əsasında uçota alınır. Bu hallarda onlar maliyyə hesabatlarında ayrı-ayrı maddələr kimi təqdim edilir. Misal üçün, "Torpaq, Tikili və Avadanlıqlar" adlı– İctimai Sektor üçün 17 Növlü Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq, müxtəlif torpaq, tikililər və avadanlıq sinifləri ilkin dəyəri və ya yenidən qiymətləndirmə dəyəri ilə uçota alınabilir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və ya qeydlərdə təqdim edilməli olan məlumat

93. **Təşkilat hər bir təqdim edilən maddəni maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və ya onun qeydlərində təşkilatın əməliyyatlarına müvafiq olaraq yarım siniflərə bölməlidir.**

94. Yarım siniflərə bölünmənin tərərütatları İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarının tələblərindən və sözügedən maddələrin xarakterindən və funksiyasından və onların məbləğlərinin həcmindən asılıdır. Bu Standartın 91-ci maddəsində göstərilmiş amillər yarım siniflərə bölünmənin əsasını müəyyənləşdirmək üçün də istifadə edilir. Bu açıqlamalar hər ayrı maddə üçün fərqlənir, məsələn:

- (a) "Torpaq, tikililər və avadanlıqlar" İctimai Sektor üçün 17 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına əsasən yarım siniflərə bölünür;
- (b) Debitor borclar istehlakçı haqlarına görə alınası məbləğlərə, vergilərə və digər qeyri-birja gəlirlərinə, əlaqəli tərəflərdən alınacaq debitor borcları əvvəlcədən ödəmələrə və digər yarım siniflərə bölünür;
- (c) Mal-material ehtiyatları "Mal-material ehtiyatları" adlı İctimai Sektor üçün 12 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına əsasən mallar, xammal, materiallar, başa çatmamış istehsal və hazır məhsullar kimi alt qruplara bölünür;
- (d) Ödənilməli olan vergilər və köçürmələr verginin maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəliklərə və iqtisadi qurumun digər üzvlərinə olan ödəniş öhdəliklərinə bölünürlər.
- (e) Qiymətləndirilmiş öhdəliklər işlərin mükafatlandırılması ilə əlaqədar qiymətləndirilmiş öhdəliklər və digər qruplara bölünür; və
- (f) Xalis aktivlərin/kapitalın komponentləri səhmdar kapitalı, yığılmış mənfəət və ya zərərlər və digər ehtiyatlar kimi alt siniflərə bölünür.

95. **Təşkilatın səhmdar kapitalı** olmadıqda o, xalis aktivləri/kapitalı ya maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ya da qeydlərdə aşağıdakıları ayrı-ayrı göstərməklə əks etdirməlidir;

- (a) Ödənilmiş kapital – səhmdarlara ödənişlər çıxıldıqda sonra səhmdarlar tərəfindən ödənilmiş kapitalın cəmi məbləği;
- (b) **Yığılmış mənfəət və ya zərər**;
- (c) Xalis aktivlərin/kapitalın tərkibində hər bir ehtiyatın məqsədi və xüsusiyyətləri göstərilməklə - ehtiyatlar; və
- (d) **Nəzarət hüququ olmayan iştirak payı.**

95A. **Əgər təşkilat aşağıdakıları maliyyə öhdəlikləri və xalis aktivlər/kapital arasında yenidən təsnifləşdirmişdirsə,**

- (a) Kapital aləti kimi təsnifləşdirilmiş qaytarıla bilən maliyyə aləti; və ya
- (b) **təşkilatın ləğv edilməsi zamanı digər tərəfə** onun xalis aktivlərinin mütənasib hissəsini təslim etmək öhdəliyi verən və kapital aləti sayılan maliyyə aləti,

o zaman, bir maddədən digərinə köçürülmüş məbləğlər (maliyyə öhdəlikləri və xalis aktivlər/kapital) açıqlanmalıdır.

96. İctimai sektor müəssisələrinin əksəriyyəti səhm kapitalına malik olmasalar da birbaşa olaraq digər ictimai sektor müəssisəsi tərəfindən nəzarət olunurlar. Dövlətin təşkilatın xalis aktivlərində/kapitalında iştirak payınıyatırılan kapital, təşkilatın yığılmış mənfəət və ya zərərləri və onun fəaliyyətinə uyğun müvafiq ehtiyatları təşkil edəcəkdir.

97. Müəyyən hallarda xalis aktivlərdə/kapitalda nəzarət hüququ olmayan iştirak payı ola bilər. Məsələn, tam dövlətin olan iqtisadi qurum bir hissəsi özəlləşdirilmiş olan DKT-in səhmdarı ola bilər. Beləliklə, təşkilatın xalis aktivlərində/kapitalında payı olan özəl səhmdarlar ola bilərlər.

98. 95-ci maddədəki açıqlamalara əlavə olaraq, təşkilat səhm kapitalına malik olduğu zaman aşağıda qeyd olunmuş məlumatı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və ya qeydlərdə açıqlamalıdır:

(a) Səhmdar kapitalının hər bir sinfi üçün:

(i) buraxılacaq səhmlərin sayını;

(ii) Buraxıldıqdan sonra tam ödənilmiş və tam ödənilməmiş səhmlərin sayı;

(iii) Səhmin nominal dəyərini və ya səhmlərin nominal dəyərə malik olmadığına açıqlanması;

(iv) Hesabat dövrünün əvvəlində və sonunda dövriyyədə olan səhmlərin sayının tutuşdurulması;

(v) Müvafiq sifə aid hüquqlar, imtiyazlar və məhdudiyətlər, həmçinin dividendlərin bölüşdürülməsi və kapitalın geri qaytarılmasına dair məhdudiyətlər;

(vi) Təşkilat tərəfindən və ya onun törəmə və ya asılı müəssisələri tərəfindən saxlanılan səhmlər; və

(vii) Səhmlərin şərtləri və məbləğləri daxil olmaqla, opsiyon və səhmlərin satışı üzrə müqavilələr əsasında buraxılması və ya satılması məqsədilə saxlanılan səhmlər; və

(b) Xalis aktivdə/kapitalda olan hər bir ehtiyat maddəsinin xüsusiyyətləri və məqsədlərinin açıqlaması.

Maliyyə Fəaliyyətinin Nəticələri haqqında Hesabat
Dövr üzrə mənfəət və ya zərər

99. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı digər tələbin göstərilədiyi hal istisna olmaqla, hesabat dövrü ərzində tanınmış bütün gəlir və xərc maddələri maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda əks olunmalıdır.

100. Adətən, dövr ərzində tanınmış bütün gəlirlər və xərclər mənfəət və zərər haqqında hesabatda əks olunmalıdır. Əlavə olaraq, bura uçot qiymətlərində olan dəyişikliklərin nəticələri də daxil edilir. Lakin, müəyyən hallarda xüsusi maddələr cari dövr üçün mənfəət və zərər haqqında hesabatdan çıxarılır. İctimai Sektor üçün 3 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartında iki belə hal göstərilmişdir: səhmlərin düzəldilməsi və uçot siyasətindəki dəyişikliklərin nəticələri.

101. Digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları bu Standartda açıqlanmış gəlir və xərc anlayışlarına uyğun olsa da, adətən maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatdan çıxarılan gəlir və xərc maddələrini əhatə edir. Yenidən qiymətləndirmə üzrə gəlirlər (bax. İctimai Sektor üçün 17 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı, ayrı-ayrı (a) xarici əməliyyatların maliyyə hesabatlarının çevrilməsindən əmələ gələn xüsusi mənfəət və ya zərər (bax. İctimai Sektor üçün 4 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı), və (b) satış üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktivlərinin yenidən

qiymətləndirilməsindən əmələ gələn mənfəət və zərərlər (müavfiq göstərişlər (İctimai Sektor üçün Beynəlxalq 29 Nəli Mühasibat Uçotu Standartında mövcuddur) buna misal ola bilər.

Maliyyə Fəaliyyətinin Nəticələri Haqqında Hesabatda əks olunmalı olan məlumatlar

102. Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri barədə hesabatda ən azından aşağıdakı sətir maddələri üzrə məbləğlər əks olunmalıdır:

- (a) Əsas gəlir;
- (b) Maliyyə xərcləri;
- (c) İştirak payı metodu ilə uçota alınmış birgə və asılı müəssisələrinin mənfəət və ya zərərində əsas təşkilatın payı;
- (d) Aktivlərin xaric edilməsi və ya dayandırılmış fəaliyyətlərə aid öhdəliklərin ödənilməsi üzrə tanınan vergidən əvvəlki mənfəət və ya zərər ; və
- (e) Mənfəət və ya zərər.

103. Aşağıda qeyd olunmuş maddələr hesabat dövrü üzrə mənfəət və zərərin bölüşdürülməsi kimi maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda açıqlanmalıdır:

- (a) Nəzarət hüququ olmayan iştirak payına aid edilən mənfəət və ya zərər; və
- (b) Nəzarət edən təşkilatın mülkiyyətçilərinə aid edilən mənfəət və ya zərər.

104. Əlavə maddələr, başlıqlar və yarım maddələr maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda bu cür təqdimatın təşkilatın fəaliyyətinin maliyyə nəticələrinin anlaşılması üçün zəruri olduqda daxil edirlər.

105. Təşkilatın müxtəlif növ fəaliyyəti, əməliyyatları və digər hadisələr onun xidmətlər göstərməsi üzrə öhdəliklərinə müxtəlif cür təsir göstərir. Beləliklə, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat təşkilatın əldə etdiyi nəticələri qiymətləndirməyə və gələcək fəaliyyət nəticələrini proqnozlaşdırmağa imkan verir. Maliyyə nəticəsinin elementlərini daha aydın izah etmək üçün lazım gəldikdə maliyyə nəticələri haqqında hesabatda əlavə sətir maddələri artırılır və ya maddələrin sıralama qaydasının təsvir olunması şəkli dəyişdirilir. Nəzərə alınmalı olan əsas faktorlar gəlir və xərc maddəsinin xüsusiyyətləri, əhəmiyyətliliyi, və daşdığı funksiyasıdır. 48-ci maddədə göstərilən əlamətlər ödənilməyincə gəlir və xərc maddələri qarşılıqlı əvəzləşdirilə bilməz.

Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda və ya qeydlərdə təqdim edilməli olan məlumat

106. Gəlir və xərc maddələri əhəmiyyətli olduqda, onların xüsusiyyətləri və məbləğləri ayrıca açıqlanmalıdır.

107. Gəlir və xərc maddələrinin ayrıca təqdim olunması üçün əsas ola biləcək şərtlər aşağıda göstərilmişdir:

- (a) Mal-material ehtiyatlarının, mümkün xalis satış dəyərinə qədər və ya torpaq, tikili və avadanlıqların bərpa dəyərinə qədər silinməsi və ya silinmiş məbləğlərin bərpası;
- (b) Təşkilatın fəaliyyətində baş vermiş struktur dəyişiklikləri və bunun üçün yaradılmış hər hansı qiymətləndirilmiş öhdəliklərin ləğv edilməsi;
- (c) Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə obyektlərin satışı;
- (d) İnvestisiyaların özəlləşdirilməsi və ya digər formada satışı;
- (e) Dayandırılmış fəaliyyətlər;
- (f) Məhkəmə prosesləri üçün ödənişlər; və
- (g) Digər qiymətləndirilmiş öhdəliklərin ləğv edilməsi.

108. **Təşkilat** ya maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın özündə və ya onun qeydlərində məcmu gəliri yarım-maddələrlə özünün fəaliyyətinə uyğun təsnifləşdirilmiş şəkildə təqdim etməlidir.

109. **Təşkilat** maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın özündə və ya onun qeydlərində daha etibarlı və uyğun məlumat təqdim edəcək üsulu tətbiq edərək, xərclərin funksiyası və ya xarakterinə görə təsnifatı əsasında təhlilini təqdim etməlidir.

110. Təşkilatlara 109-cu maddədə göstərilən təhlili maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın özündə göstərmələri tövsiyə olunur.

111. Xərclər müəyyən proqramların, fəaliyyətin və ya hesabat verən təşkilatın müvafiq seqmentinin xərclərini və ya xərclərinin geri qaytarılmasını vurğulayacaq şəkildə yarım-maddələrə təsnifləşdirilməlidir. Belə təhlil 2 metoddan biri ilə aparıla bilər.

112. Birinci təhlil metodu – xərclərin xarakteri metodu adlanır. Xərclər maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda xarakterinə (məsələn, tikili və avadanlıqların amortizasiyası, istifadə edilmiş materialların dəyəri, nəqliyyat xərcləri, əmək haqqı və maaş, reklam xərcləri) görə ümumiləşdirilir və təşkilatın müxtəlif funksiyaları üzrə bölüşdürülmür. Xərclər funksiyaları üzrə təsnifləşdirilmədiyi üçün bu metodu tətbiq etmək asandır. Xərclərin xarakteri metodundan istifadə edərək təsnifləşdirməyə aşağıdakı nümunəni göstərmək olar:

Gəlirlər		X
İşçilərə çəkilən xərclər	X	
Amortizasiya xərcləri	X	
Digər xərclər	X	
Cəmi xərclər		(X)
Mənfəət		X

113. İkinci təhlil metodu – xərclərin funksiyası metodu adlanır və xərcləri onların çəkildiyi proqrama və ya məqsədə uyğun olaraq təsnifləşdirir. Bu metod vasitəsilə istifadəçilərə məsrəflərin xarakteri metoduna görə təsnifləşdirilməsindən daha münasib məlumatı

təqdim etmək olar, lakin xərclərin funksiyalarına görə bölüşdürülməsi ixtiyari bölüşdürülməsini və beləliklə, mülahizələrin irəli sürülməsini tələb edə bilər. Xərclərin funksiyası metodundan istifadə edərək təsnifləşdirməyə aşağıdakı nümunəni göstərmək olar:

Gəlirlər		X
Xərclər:		
Səhiyyə xərcləri	(X)	
Təhsil xərcləri	(X)	
Digər xərclər	(X)	
Mənfəət		X

114. Təşkilatın əsas fəaliyyəti ilə bağlı olan xərclər ayrıca göstərilməlidir. Göstərilən nümunədə təşkilatın əsas fəaliyyəti səhiyyə və təhsil xidmətləri ilə bağlıdır. Təşkilat bu funksiyaların hər biri ilə bağlı xərc maddələri göstərə bilər.

115. **Xərcləri funksiyasına görə təsnifləşdirən təşkilatlar xərclərin xarakteri barədə əlavə informasiyanı, o cümlədən, amortizasiya xərcləri və işçilərin mükafatlandırılması üzrə xərcləri açıqlamalıdır.**

116. Xərclərin funksiyası və ya xarakteri metodunun seçilməsi təşkilatın ənənəsindən və tənzimlənmə mexanizmlərindən və xüsusiyyətlərindən asılıdır. Hər iki metod təşkilatın nəticələrinə uyğun olaraq dəyişən birbaşa və ya dolaylı xərcləri əks etdirir. Hər bir metodun müxtəlif növlü təşkilatlar üçün öz üstünlükləri olduğuna görə bu Standart rəhbərlikdən təşkilat üçün daha uyğun və etibarlı olan təqdimat metodunun seçilməsini tələb edir. Lakin, xərclərin xüsusiyyəti haqqında məlumat proqnozlaşdırma üçün faydalı olduğuna görə, xərclərin funksiyasına görə təsnifləşdirmə aparılan zaman əlavə açıqlama verilməlidir. 115-ci maddədə göstərilən işçilərin mükafatlandırılması ifadəsi İctimai Sektor üçün 25 Növlü Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarında olduğu ilə eyni mənada işlədilmişdir.

117. **Təşkilat mükliyyətçilərinə dividendlər və ya oxşar ödənişlər verdikdə və səhm kapitalına malik olduqda, o, maliyyə hesabatının əsas hissəsində və ya xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda və ya hesabatın qeydlər bölməsində dövr ərzində mülkiyyətçilərə verilən bölüşdürmələr kimi tanınmış dividendlərin və ya oxşar ödənişlərin və bu dividendlərin ödənilməsi hər bir səhmin məbləğini açıqlamalıdır.**

Xalis Aktivlər/Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

118. **Təşkilat xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda aşağıda qeyd olunanları açıqlamalıdır:**

(a) Dövrün mənfəət və ya zərərinə;

- (b) Digər Standartlar ilə tələb olunduğu kimi, birbaşa xalis aktivlər/kapitalda tanınmış hesabat dövrünün mənfəət və zərərinin hər bir maddəsini və bu maddələrin cəmini;
- (c) Nəzarət edən təşkilatın mülkiyyətçilərinə və ya nəzarət hüququ olmayan iştirak payına aid olan yekun məbləğləri ayrıca təqdim etməklə, hesabat dövrünün gəlir və xərclərinin cəmini ((a) və (b) bəndlərinin cəmi kimi hesablanmış); və
- (d) Ayrıca açıqlanmış xalis aktivlər/kapitalın hər bir komponenti İctimai Sektor üçün 3 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına uyğun olaraq tanınmış uçot siyasətlərində dəyişikliklərin və səhvlərin düzəldilməsinin nəticələri.

119. Təşkilat xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda və ya qeydlərdə həmçinin aşağıda qeyd olunanları açıqlamalıdır:

- (a) Onlara edilən bölüşdürmələri ayrıca açıqlamaqla, mülkiyyətçiləri statusu çərçivəsində fəaliyyət göstərən mülkiyyətçilərlə əməliyyatların məbləğləri;
- (b) Hesabat dövrünün əvvəlinə və hesabat tarixinə olan yığılmış mənfəət və ya zərərin qalığı və dövr ərzində dəyişikliklər; və
- (c) Xalis aktivlərin/kapitalın komponentləri ayrıca açıqlandığı üçün hər bir dəyişikliyi ayrıca göstərməklə dövrün əvvəlinə və sonuna olan xalis aktivlərin/kapitalın hər bir komponentinin balans dəyəri arasında uyğunlaşdırma.

120. Təşkilatın xalis aktiv/kapitalında iki hesabat dövrü arasında olan dəyişiklik dövr ərzində xalis aktivlərin artmasını və ya azalmasını göstərir.

121. Dövr üçün mənfəət və ya zərərin ümumi məbləği, mülkiyyətçilərin təşkilata yatırdığı vəsaitləri və mülkiyyətçilərə ödənişlər də daxil olmaqla birbaşa xalis aktivlərdə/kapitalda əks olunan digər gəlirlər və ya xərclər dövr ərzində xalis aktivlərdə/kapitalda ümumi dəyişikliyi göstərir.

122. Mülkiyyətçilər tərəfindən yatırımlara və ya onlara olan ödənişlərə bir iqtisadi qurum daxilində iki təşkilatın qarşılıqlı köçürmələri aiddir (məsələn, mülkiyyətçi qismində çıxış edən dövlətin hər hansı bir alt qurumuna vəsait köçürməsi). Mülkiyyətçinin sahibkar qismində nəzarət edilən təşkilata yatırdığı kapital yalnız xalis aktivlərə/kapitala olan hüquqlar formasında təşkilatda olan qalıq iştirak payını aydın şəkildə artırıqda xalis aktivlərə/kapitala edilən birbaşa düzəlişlər kimi tanınır.

123. İctimai Sektor üçün digər müvafiq Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı fərqli tələb irəli sürdüyü hallar istisna olmaqla, bu Standart hesabat dövründə tanınmış bütün gəlir və xərc maddələrinin mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməsini tələb edir. Digər Standartlar bəzi maddələrin birbaşa xalis aktivlərdə/kapitalda olan dəyişikliklər kimi (məsələn, müəyyən xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsi nəticəsində yenidən qiymətləndirmə zamanı

yaranan artım və ya azalma kimi) tanınmasını tələb edir. İki hesabat tarixi arasında təşkilatın maliyyə vəziyyətində baş vermiş dəyişikliklərin qiymətləndirilməsi zamanı bütün gəlir və xərc maddələrinin nəzərə alınması vacib olduğuna görə, bu Standart, təşkilatın gəlir və xərclərinin yekun məbləğlərini, o cümlədən birbaşa xalis aktivlər/kapitalda tanınan məbləğləri əks etdirən xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatın təqdim edilməsini tələb edir.

124. İctimai Sektor üçün 3 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı digər Standartlara görə başqa qaydalar nəzərdə tutulmadığı hallarda uçot siyasətindəki dəyişikliklər üzrə düzəlişlərin mümkün qaydada retrospektiv qaydada aparılmasını tələb edir. İctimai Sektor üçün 3 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı həmçinin səhvlərin düzəldilməsini mümkün qədər retrospektiv qaydada aparılmasını tələb edir. Bu Standartın 118-ci maddəsinin (d) bəndi xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda uçot siyasətlərinin dəyişdirilməsi və səhvlərin düzəldilməsi nəticəsində xalis aktivlər/kapitalın hər bir komponentinə edilən ümumi düzəlişlərin ayrıca açıqlanmasını tələb edir. Bu düzəlişlər hər əvvəlki dövr və hesabat dövrünün əvvəli üçün açıq qalmalıdır.

125. Bu Standartın 118 və 119-cu maddələrinin tələbləri xalis aktivlər/kapitalın hər bir elementinin hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna olan qalıqları sütun formatında tutuşdurulması vasitəsilə yerinə yetirilə bilər. Alternativ metod, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda yalnız 118-ci maddədə açıqlanmış maddələrin təqdim edilməsidir. Bu yanaşmaya uyğun olaraq, 119-cu maddədə açıqlanmış maddələr qeydlərdə əks olunur.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

126. Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat istifadəçilərə (a) təşkilat tərəfindən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərini yaratmaq imkanı və (b) təşkilatın pul vəsaitlərinə olan tələbatın qiymətləndirilməsi üçün əsası təmin edir. Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın və onunla bağlı açıqlamaların təqdim olunması İctimai Sektor üçün 2 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilir.

Qeydlər

Quruluşu

127. Qeydlər:

(a) **Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası barədə** cari məlumat və 132-139-cu maddələrə uyğun olaraq istifadə edilmiş konkret uçot siyasəti haqqında informasiya təqdim edilməli;

(b) Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda göstərilməyən, lakin İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları ilə tələb olunan informasiya açıqlanmalı; və

(c) Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda göstərilməyən, lakin bu hesabatların hər birinin anlaşılı bilməsi üçün zəruri olan əlavə informasiya təqdim edilməlidir.

128. **Maliyyə hesabatlarındakı** qeydlər mümkün dərəcədə sistemli qaydada təqdim edilməlidir. Qeydlərdə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın hər bir maddəsi üzrə bu maddələrə aid olunan informasiyaya qarşılıqlı istinad edilməlidir.

129. Qeydlər adətən, maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün bu maliyyə hesabatlarının anlaşılı bilməsi və onların digər təşkilatların maliyyə hesabatları ilə müqayisə edilə bilməsi üçün aşağıdakı qaydada təqdim edilir:

- (a) İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğunluğun açıqlanması (28-ci maddəyə bax.);
- (b) Tətbiq edilmiş əhəmiyyətli uçot siyasətlərinin xülasəsi (132-ci maddəyə bax.);
- (c) Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, xalis aktivlər/kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın və bu hesabatlarda hər bir maddənin təqdim edilməsi qaydasında əks etdirilən maddələr üzrə köməkçi informasiya; və
- (d) Digər açıqlamalar, o cümlədən:
 - (i) Şərti öhdəliklər (bax. İctimai Sektor üçün 19 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı) və tanınmamış müqavilə öhdəlikləri; və
 - (ii) Qeyri-maliyyə xarakterli açıqlamalar, yəni təşkilatın maliyyə risklərinin idarə olunmasının məqsədləri və siyasətləri (bax. İctimai Sektor üçün 30 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı).

130. Bəzi hallarda, qeydlərdə müəyyən maddələrin yerləşdirilməsi qaydasının dəyişdirilməsi tələb oluna və ya daha məqsədə uyğun hesab edilə bilər. Misal üçün, mənfəət və ya zərərdə tanınan ədalətli dəyərdə olan dəyişiklik maliyyə alətlərinin ödəniş müddətlərinin bölgüsü haqqında məlumatla birləşdirilə bilər, halbuki, birinci maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatla, sonuncu isə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatla əlaqədardır. İstənilən halda, qeydlərin təqdim olunması qaydası olduğu dərəcədə saxlanılmalıdır.

131. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və uçot siyasətinin konkret aspektləri haqqında məlumat maliyyə hesabatlarının ayrıca komponenti kimi təqdim edilə bilər.

Uçot siyasətlərinin açıqlanması

132. **Təşkilat** mühüm uçot siyasətinin icmalında **aşağıdakıları əks** etdirməlidir:

- (a) **Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə olunmuş qiymətləndirmə əsasını (əsaslarını);**
- (b) **Təşkilatın hər hansı İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı üzrə hər hansı keçid maddəsini nə dərəcədə tətbiq etdiyini;**
- (c) **Maliyyə hesabatlarının düzgün anlaşılması üçün zəruri olan digər uçot siyasətlərini.**

133. Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə olunan uçot siyasəti istifadəçilərin apardığı təhlillərə kifayət qədər təsir etdiyinə görə maliyyə hesabatlarında qiymətləndirmə əsasının və ya əsasların göstərilməsi çox vacibdir (misal üçün, tarixi dəyər, cari dəyər, xalis cari satış qiyməti, ədalətli dəyəri, bərpa dəyəri və ya bərpa olunan xidmət dəyəri) Maliyyə hesabatlarında bir neçə qiymətləndirmə əsası istifadə edildikdə, qiymətləndirmə əsasına müvafiq olaraq tətbiq edildiyi aktivlərin və öhdəliklərin kateqoriyasının göstərilməsi kifayətdir.

134. Uçot siyasətinin xüsusi aspektlərinin açıqlanması barədə qərar qəbul edərkən maliyyə hesabatlarına görə məsul olan şəxslər bu açıqlamaların istifadəçilərə əməliyyatlar, digər hallar və şəraitlərin təşkilatın hesabatda təqdim edilmiş maliyyə vəziyyətinə və maliyyə nəticələrinə təsirinin aydın olması üçün nə dərəcədə yardımçı olacağını nəzərdən keçirməlidir. Konkret uçot siyasətlərinin açıqlanması xüsusən bu siyasətlərin İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarında verilmiş alternativlərdən seçildikdə istifadəçilər üçün faydalıdır. İctimai Sektor üçün 8 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı). Bəzi İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları bu Standartlarda istifadəsinə yol verilən uçot siyasətləri arasında rəhbərlik tərəfindən seçim qərarının açıqlanmasını tələb edir. Misal üçün, İctimai Sektor üçün 17 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı torpaq, tikili və avadanlıq qrupları üçün istifadə olunan qiymətləndirmə metodunun açıqlanmasını tələb edir. "Borclar üzrə Məsərəflər" adlı İctimai Sektor üçün 5 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı borclar üzrə məsərəflərin dərhal xərcə atıldığı və ya müvafiq şərtlərə cavab verən aktivlə bağlı xərc şəklində kapitalaşdırıldığı açıqlanmasını tələb edir.

135. Hər bir təşkilat maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinin bu tipli təşkilatlardan açıqlanmasını ehtimal etdikləri öz əməliyyatlarının xarakterlərini və uçot siyasətlərini nəzərə alır. Misal üçün, ictimai sektorda fəaliyyət göstərən təşkilatlardan vergilərin, lisenziyaların və digər qeyri-birja gəlirlərinin tanınması üçün hər hansı uçot siyasətinin açıqlanması gözlənilə bilər. Əgər təşkilat xarici valyutada əhəmiyyətli saylla biləcək qədər əməliyyatlar və köçürmələr həyata keçirirsə, bu zaman, müsbət və ya mənfi məzənnə fərqlərinin tanınmasına dair uçot siyasətinin açıqlanması ehtimal olunur. Təşkilatların birləşdirilməsi baş verəndə qudvil və nəzarət hüququ olmayan iştirak payının qiymətləndirilməsi zamanı istifadə olunan uçot siyasəti açıqlanmalıdır.

136. Cari və ötən dövrlərin məbləğləri əhəmiyyətsiz olsa belə, təşkilatın əməliyyatlarının xarakterinə görə uçot siyasəti əhəmiyyətli ola bilər. İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları ilə tələb olunmayan, lakin İctimai Sektor üçün 3 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına əsasən seçilmiş və tətbiq edilmiş hər bir əhəmiyyətli uçot siyasətinin açıqlanması məqsədə uyğundur.

137. **Təşkilat** mühüm uçot siyasətinin icmalında və ya digər qeydlərdə uçot siyasətlərini tətbiq edərkən, qiymətləndirmələrdən əlavə (140-cı maddəyə bax), maliyyə hesabatlarına görə məsul olan şəxslərin qəbul etdiyi və maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən qərarları açıqlamalıdır.

138. Təşkilatın uçot siyasətinin tətbiqi zamanı maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə biləcək qiymətləndirmələrdən başqa, həmçinin müxtəlif mülahizələr yürüdülməlidir. Misal üçün, rəhbərlik aşağıdakılar müəyyən etmək üçün mülahizələr aparır:

- Aktivlərin inestisiya mülkiyyəti olub-olmadığını;
- Mallar və ya xidmətlərlə bağlı müqavilə şərtlərinə əsasən sözügedən aktivin istifadəsi ilə bağlı müqavilənin icarə olub-olmaması;
- Mahiyyət etibarilə malların konkret satışının maliyyələşdirmə üzrə öhdəlik olduğundan və bu səbəbdən onlar gəlirin artması ilə nəticələnmədiyini və Hesabat verən təşkilat ilə digər müəssisələr arasında olan əlaqələrin mahiyyətinin həmin digər müəssisələrə bu təşkilat tərəfindən nəzarət edilib-edilmədiyini.

139. 137-ci maddəyə əsasən göstərməli olan bir sıra açıqlamalar həmçinin, digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları ilə də tələb edilir. Nümunə üçün, İctimai Sektor üçün 38 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı təşkilatdan digər təşkilata nəzarət edib-etməsinə dair mühakimələrin açıqlanmasını tələb edir. "İnvestisiya Mülkiyyəti" adlı İctimai Sektor üçün 16 Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı təşkilatdan əmlakın növünü müəyyən etmək çətin olduqda investisiya mülkiyyətini mülkiyyətçi tərəfindən istifadə olunan daşınmaz əmlakdan və adi kommersiya fəaliyyəti çərçivəsində satış üçün nəzərdə tutulmuş daşınmaz əmlakdan fərqləndirilməsi üçün istifadə edilən kriteriyaların açıqlanmasını tələb edir.

Qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənliklərin əsas mənbələri

140. **Təşkilat** (a) qeydlərdə gələcəyə aid əsas fərziyyələr barədə məlumatı və (b) növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin cari məbləğlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərə səbəb olma kimi riskə məruz qalan hesabat tarixində qiymətləndirmə üzrə qeyri-müəyyənliklərin digər əsas mənbələrini açıqlamalıdır. Bu aktiv və öhdəliklərdən asılı olaraq, qeydlərdə onların aşağıda qeyd olunanlarının təfsilatı açıqlanmalıdır:

- a) Onların xarakteri; və

b) Hesabat tarixində onların qalıq məbləği.

141. Bəzi aktiv və öhdəliklərin cari dəyərinin qiymətləndirilməsi zamanı hesabat tarixində bu aktiv və öhdəliklərə təsir edə biləcək gələcək qeyri-müəyyənliklərin qiymətləndirilməsini tələb olunur. Misal üçün, aktiv və öhdəliklərin dəyərinin ölçülməsində istifadə olunan bazar qiymətləri haqqında yeni məlumatların olmaması şəraitində gələcək nəticələrə istinad edilən qiymətləndirmədən (a) müəyyən qrup torpaq, tikili və avadanlıqların bərpa dəyərinin, (b) texnologiyanın inkişafı nəticəsində mal-material ehtiyatlarının dəyərsizləşməsinin və (c) davam edən məhkəmə proseslərinin gələcək nəticələri üçün yaradılan qiymətləndirilmiş öhdəliklərin müəyyən edilməsi üçün istifadə etmək olar. Bu qiymətləndirmələr pul vəsaitlərinin hərəkətinə və ya istifadə olunan diskont dərəcələrinə dair risklər üzrə müvafiq düzəliş və qiymətlərdə baş verəcək gələcək dəyişikliklər limi maddələr fərziyyələri daxil edir.

142. 140-cı maddəyə uyğun olaraq açıqlanmış müvafiq əsas fərziyyələr və digər əsas qeyri-müəyyənlik mənbələri rəhbərlikdən daha çətin, subyektiv və mürəkkəb mülahizələri tələb edən qiymətləndirmələrə aiddir. Qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə həllinə təsir göstərən dəyişən göstəricilərin və fərziyyələrin sayı artdıqca belə mülahizələr daha subyektiv və mürəkkəb olur və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə növbəti əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi ehtimalı adətən müvafiq şəkildə artır.

143. Növbəti maliyyə ilində dəyəri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişəcəyi riski olan aktiv və öhdəliklər hesabat tarixində son bazar qiymətləri əsasında ədalətli dəyərlə qiymətləndirildikdə, 140-cı maddədə göstərilən açıqlamalar onlar üçün şamil edilmir (növbəti ildə qiymətlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişikliklərə məruz qalması, rəhbərliyin hesabat tarixində irəli sürülən fərziləyylərdən və ya qeyri-müəyyənliklə bağlı digər əsas mənbələrdən irəli gəlmir).

144. 140-cı maddəyə uyğun olaraq, açıqlamalar maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə rəhbərliyin gələcəyə dair mülahizələrinin və qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənliklərin digər mənbələrinin anlaşılmasını təmin edən yolla təqdim edilir. Təqdim edilən məlumatın xarakteri və həcmi müvafiq fərziyyələrin və digər halların xarakterindən asılı olaraq dəyişir. Açıqlanmalı olan məlumatın aşağıdakı nümunələrini təqdim etmək olar:

- a) Fərziyyələrin və ya qiymətləndirmələrilə bağlı digər qeyri-müəyyənliyin xarakteri;
- b) Balans dəyərlərinin və onların hesablamalarının əsaslandığı metodlar, fərziyyələr və qiymətləndirmələrə qarşı həssaslığı, bu həssaslığın səbəbləri daxil olmaqla;
- c) Qeyri-müəyyənliyin ehtimal olunan həll olunması və təsirə məruz qalmış aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə dair növbəti maliyyə ilində məntiqə uyğun olaraq mümkün olan nəticələrin diapazonu; və
- d) Qeyri-müəyyənlik aradan qaldırılmamış halda qaldıqda, bu aktivlər və öhdəliklərə dair əvvəlki fərziyyələrə daxil edilmiş dəyişikliklərin izah edilməsi.

145. 140-cı maddədə nəzərdə tutulmuş məlumatların açıqlanması zamanı büdcə haqqında məlumat və ya proqnozların açıqlanması tələb olunmur.

146. Hesabat tarixində hər hansı fərziyyənin və ya qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin digər mənbəyinin ehtimal olunan təsir dərəcəsinin açıqlanması praktiki olaraq mümkün olmadıqda, təşkilat, mövcud olan biliklərə əsaslanaraq, növbəti maliyyə ilində fərziyyələrdən fərqlənən real faktların təsirinə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəliş tələb edə biləcəyini göstərir. Bütün hallarda təşkilat müvafiq fərziyyənin toxunduğu konkret aktiv və ya öhdəliyin (və ya aktiv və ya öhdəliklər sinfinin) xarakterini və balans dəyərini açıqlayır.

147. Təşkilatın uçot siyasətinin tətbiqi prosesində maliyyə hesabatlarına görə məsul olan şəxslər tərəfindən qəbul edilmiş konkret qərarlar haqqında 137-ci maddədəki məlumatların açıqlanması 140-cı maddədəki qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin digər əsas mənbələrinin açıqlamaları ilə bağlı deyildir.

148. 140-cı maddəyə əsasən tələb olunan bəzi əsas fərziyyələrin açıqlanması bəzən digər İctimai Sektor üçün Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları ilə tələb oluna bilər. Məsələn, İctimai Sektor üçün 19 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının xüsusi hallarda gələcək hadisələrin qiymətləndirilmiş öhdəliklərə təsirinin açıqlanmasını tələb edir. İctimai Sektor üçün 30 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsi zamanı istifadə olunan əsas mülahizələrin açıqlanmasını tələb edir. İctimai Sektor üçün 17 Nöli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı torpaq, tikili və avadanlıqların yenidən qiymətləndirilməsi zamanı istifadə olunan əhəmiyyətli mülahizələrin açıqlanmasını tələb edir.

Kapital

148A. Təşkilat öz maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə təşkilatın məqsədlərini, uçot siyasətlərini və kapitalının idarə olunması proseslərini qiymətləndirmək üçün zəruri məlumatları açıqlamalıdır.

148B. 148A maddəsinin tələblərinə cavab vermək üçün təşkilat aşağıdakıları açıqlamalıdır:

c) Kapitalın idarə olunması ilə əlaqədar təşkilatın məqsədləri, siyasətlər və prosesləri haqqında aşağıdakılar daxil olmaqla, keyfiyyət xarakterli məlumatlar, (lakin, bunlarla məhdudlaşdırılmayan):

(i) İdarə olunan kapitalın təsviri;

(ii) Kənardan təşkilatın kapitalına qarşı tələblər mövcud olduqda, bu tələblərin xarakteri və onların kapitalın idarə olunması ilə hansı şəkildə əlaqələndirilməsi haqqında məlumat; və

(i) Kapitalın idarə olunması ilə bağlı öhdəliklərini necə yerinə yetirir.

b) Kapital qismində idarə etdiyi vəsaitlər haqqında ümumiləşdirilmiş kəmiyyət xarakterli məlumatları. Bəzi təşkilatlar bəzi maliyyə öhdəliklərini (məsələn, tabeli borcların bəzi formalarını) kapitalın tərkib hissəsi kimi qəbul edirlər. Bəzi təşkilatlar isə bəzi komponentlərin (məsələn, pul vəsaitlərinin hedcinqindən əmələ gələn komponentlərin) kapitaldan çıxarılmasının tərəfdarıdır.

c) Ötən dövrdən bəri (a) və (b) bəndlərindəki göstəricilərdə baş vermiş dəyişikliklər.

d) Əvvəlki dövrdə edilmiş kənar qoyuluşlar üzrə kapital tələblərinin yerinə yetirməsi haqqında məlumat.

e) Kənar qoyuluşların kapital tələbləri yerinə yetirilmədiyi təqdirdə bunun nəticələri. Bu açıqlamalar təşkilatın daxilində əsas idarə heyətinə təqdim olunan məlumatlar əsasında hazırlanmalıdır.

148C Təşkilat kapitalı müxtəlif yollarla idarə edə bilər və eyni zamanda, kapital üzrə qoyulan müxtəlif tələblərin subyektinə ola bilər. Məsələn, idarənin tərkibinə bank və sığorta fəaliyyəti göstərən müəssisələr daxil ola bilər və bu müəssisələr müxtəlif qanunvericilik əsasında fəaliyyət göstərirlər. Maliyyə hesabatlarında ümumi kapitalın idarə olunması haqqında və ona olan tələblər haqqında ümumi məlumatlar açıqlanması hesabat istifadəçilərinə düzgün məlumat verməzsə, bu halda, hər bir kapital tələbi ayrılıqda açıqlanmalıdır.

Xalis aktiv/kapital kimi təsnifləşdirilən Qaytarıla bilən Maliyyə Alətləri

148D. Kapital aləti kimi təsnifləşdirilmiş qaytarıla bilən maliyyə alətləri haqqında aşağıdakılar açıqlanmalıdır (başqa yerlərdə açıqlanmadığı halda):

- (a) Xalis aktiv/kapital kimi təsnifləşdirilmiş məbləğlərin ümumi sayı barədə məlumat;
- (b) Ötən dövrlərdən etibarən baş vermiş dəyişikliklər də daxil olmaqla, şəxslərdə saxlanılan geriye alış və ya ödəniş tələbli istiqrazlarla bağlı rəhbərliyin məqsədləri, siyasətləri və proseslər;
- (c) Bu tipli maliyyə alətlərinin ödənişi və ya geri alışı baş verdiyi halda pul vəsaitlərinin gözlənilən azalması; və
- (d) Ödəniş və ya geri alışın həyata keçirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin gözlənilən xaric olmalarının məbləği barədə məlumat.

Digər açıqlamalar

149. Təşkilat qeydlərdə aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) Maliyyə hesabatları dərc olunmaq üçün təsdiq edilənədək təklif və ya elan edilmiş, lakin hesabat dövrü ərzində mülkiyyətçilərə bölüşdürülmələr kimi tanınmamış dividendlərin məbləğini, oxşar bölüşdürmələri və hər səhm üzrə əlaqədar məbləği; və
- (b) İmtiyazlı səhmlər üzrə tanınmamış hər hansı məcmu dividendlərin məbləğini və ya oxşar bölüşdürmələri.

150. Maliyyə hesabatları ilə birgə dərc edilmiş informasiyada müvafiq məlumatlar öz əksini tapmadıqda təşkilat tərəfindən əlavə olaraq açıqlanmalıdır:

- (a) Təşkilatın hüquqi ünvanı və hüquqi forması, eləcə də, onun fəaliyyət göstərdiyi hüquq müstəvisi;
- (b) Təşkilatın əməliyyatlarının və fəaliyyətinin əsas növlərinin xarakterinin təsviri;

- (c) **Təşkilatın fəaliyyətinə tənzipləyən** müvafiq qanunvericilik bazasına istinad;
- (d) **İqtisadi qurumun bilavasitə və son nəticədə tabe olduğu əsas təşkilatların adları (əgər beləsi varsa); və**
- (e) **Əgər təşkilat müvəqqəti fəaliyyət göstərsə, planlaşdırılan fəaliyyət dövrü.**

Keçid Dövrünün Şərtləri

151. (çıxarılıb)

152. (çıxarılıb)

Qüvvəyə minmə tarixi

153. Bu Standart, 1 Yanvar 2008-ci il tarixi və ya bu tarixdən sonrakı dövrləri əhatə edən illik maliyyə hesabatları üçün qüvvədədir. Daha erkən tətbiq olunma təşviq olunur. Təşkilat hazırki Standartı 1 Yanvar 2008-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edərsə, bu faktı açıqlamalıdır.

153A. İctimai Sektor üçün 1 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 79 və 82-ci maddələrinə 2010-cu ilin yanvar buraxılışı olan "İPSAS-ların tək milləşdirilməsi" nə dair sənədə əsasən dəyişikliklər edilmişdir. Təşkilat bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2011-ci il tarixi və ya bu tarixdən sonrakı dövrləri əhatə edən illik maliyyə hesabatlarına tətbiq etməlidir. Daha erkən tətbiq olunma təşviq olunur. Təşkilat dəyişiklikləri 1 yanvar 2011-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edərsə, bu faktı açıqlamalıdır.

153B. İctimai Sektor üçün 28 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğunlaşdırmaq məqsədilə 150-ci maddəyə dəyişikliklər edilmiş və 7A, 95A və 148D maddələri əlavə olunmuşdur. Təşkilat həmin dəyişiklikləri 1 yanvar 2013-ci il tarixi və ya bu tarixdən sonrakı dövrləri əhatə edən illik maliyyə

hesabatlarına tətbiq etməlidir. Təşkilat tərəfindən İctimai Sektor üçün 28 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı 1 yanvar 2013-ci il tarixindən əvvəlki dövrə tətbiq edildiyi halda, müvafiq dəyişikliklər həmçinin həmin əvvəlki dövrə tətbiq edilməlidir.

153C. İctimai Sektor üçün 30 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına uyğunlaşdırmaq məqsədilə 75, 129, 148-ci maddələrə dəyişikliklər edilmiş və 148A-148C maddələri əlavə olunmuşdur.

Təşkilat həmin dəyişiklikləri 1 yanvar 2013-ci il tarixi və bu tarixdən sonrakı dövrləri əhatə edən illik maliyyə hesabatlarına tətbiq etməlidir. Təşkilat tərəfindən İctimai Sektor üçün 28 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartı 1 yanvar 2013-ci il tarixindən əvvəlki dövrə tətbiq edildiyi halda, müvafiq dəyişikliklər həmçinin həmin əvvəlki dövrə tətbiq edilməlidir.

153D. İctimai Sektor üçün 1 №-li Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartının 80-cı maddəsinə 2010-cu ilin yanvar buraxılışı olan "İPSAS-ların tək milləşdirilməsi" nə dair sənədə əsasən dəyişikliklər edilmişdir. Təşkilat bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2012-ci il tarixi və ya bu tarixdən sonrakı dövrləri əhatə edən illik maliyyə hesabatlarına tətbiq etməlidir. Daha erkən tətbiq olunma təşviq olunur. Təşkilat dəyişiklikləri 1 noyabr 2012-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edərsə, bu faktı açıqlamalıdır.

153E. 2015-ci ilin yanvar ayında dərc olunmuş İSMUBS 35 və İSMUBS 38 sayəsində 4, 12, 88(n), 95(d), 97, 103, 118(c), 134, 135 və 139 maddələrinə düzəliş edildi. Təşkilat İSMUBS 35 və İSMUBS 37 tətbiq etdikdən sonra bu düzəlişləri də tətbiq etməlidir.

153F. 2015-ci ilin yanvar ayında dərc olunmuş İSMUBS-a Düzəlişlər 2014 sayəsində 21, 53 və 54 maddələrinə düzəliş edildi və 53A maddəsi əlavə olundu. Təşkilat bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2015 tarixindən sonra başlayan dövrlər üçün maliyyə hesabatlarında tətbiq etməlidir. Erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Əgər təşkilat bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2015-dən öncə tətbiq edərsə, o bu faktı açıqlamalıdır.

154. Təşkilat qeyd olunan tarixdən sonrakı maliyyə hesabatlılığı məqsədləri üçün İSMUBS 33-də verilmiş mühasibat uçotunun hesablama metodunu qəbul etdiyi halda, hazırki Standart hesablama metodunun qəbul olunduğu tarixi və ya bu tarixdən sonrakı dövrləri əhatə edən təşkilatın illik maliyyə hesabatlarına tətbiq edilir.

154A. 2015-ci ilin yanvar ayında dərc olunmuş İSMUBS 33 sayəsində 151, 152 və 154 maddələrinə düzəliş edildi. Təşkilat bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2017 tarixindən sonra başlayan dövrlər üçün maliyyə hesabatlarında tətbiq etməlidir. Erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Əgər təşkilat İSMUBS 33-ü 1 yanvar 2017-dən öncə tətbiq edərsə, o bu dəyişiklikləri də eyni dövrdə tətbiq etməlidir.

İPSAS 1 (2000) qüvvədən düşməsi

155. Bu Standart 2000-ci il buraxılış "Maliyyə Hesabatlarının təqdimatı" adlı 1№-li IPSAS-ı

əvəz edir.

Maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri

Bu Əlavə 1N^o-İPSAS-ın ayrılmaz hissəsidir

Standartın 29-cu maddəsində təşkilatlardan müəyyən keyfiyyət xüsusiyyətlərinə cavab verən uçot siyasətini daxil edən məlumatların təqdim olunması tələb olunur.

Bu əlavədə maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri cəmləşdirilib.

1. Keyfiyyət xüsusiyyətləri maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanı istifadəçilər üçün daha yararlı edən aşağıdakı əsas amillərdən ibarətdir.

Münasiblik

Keçmiş, indiki və gələcək hadisələri qiymətləndirməklə istifadəçilərin iqtisadi qərarlar qəbul etmələrinə təsir edən informasiya münasib hesab olunur. İnformasiyanın münasibliyi onun mahiyyəti və əhəmiyyətliliyindən asılıdır. Bəzi hallarda informasiyanın mahiyyəti onun münasib olması üçün kifayətdir. Digər hallarda isə informasiyanın mahiyyəti və əhəmiyyətliliyi birgə nəzərə alınmalıdır.

Əhəmiyyətlilik

Maliyyə hesabatlarını təqdim edənlər tərəfindən nəzərə alınmaması və ya təhrif olunması səbəbindən istifadəçilərin bu hesabatlar əsasında iqtisadi qərarların qəbul edilməsinə təsir edə bilən informasiya əhəmiyyətli hesab olunur. Əhəmiyyətlilik konkret şəraitlərdə maliyyə hesabatlarında diqqətsizlikdən göstərilməmiş məlumatın və ya yol verilmiş səhvin həcmindən asılıdır. Belə ki, əhəmiyyətlilik informasiyanın keyfiyyət xüsusiyyətləri ilə deyil, bu informasiyanın münasibliyini müəyyən edən kəmiyyətlər ilə ölçülür.

Etibarlılıq

Tərkibində əhəmiyyətli səhvlər və qabaqcadan əmələ gəlmiş yanlış (qərəzli) fikirlər mövcud olmayan informasiya etibarlı hesab olunur. İstifadəçilər bu informasiyanın etibarlı olduğuna inandıqda, ona arxalana bilirlər. Etibarlı informasiya neytrallıq, ehtiyatlılıq, düzgün təqdimat və tamlıq kimi keyfiyyətlərə malik olmalıdır.

Düzgün təqdimat

Müəssisənin maliyyə hesabatlarında informasiyanın düzgün təqdimatı onun maliyyə vəziyyətini və fəaliyyətinin maliyyə nəticələrini qərəzsiz, təhrifsiz, manipulyasiyasız və ya əhəmiyyətli faktları gizlətmədən, mahiyyətin formadan üstünlüyü konsepsiyası əsasında, mümkün qədər obyektiv əks etdirməsini nəzərdə tutur.

Mahiyyətin formadan üstünlüyü

Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən əməliyyatların və digər hadisələrin düzgün olması üçün həmin əməliyyatlar və hadisələrin iqtisadi mahiyyətinin hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi əsasında təqdim olunmalıdır.

Neytrallıq

Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın etibarlı olması üçün məlumatlar neytral, yəni, qərəzsiz olmalıdır. Maliyyə hesabatlarını hazırlayanlar tərəfindən təqdim olunan informasiya, onların öncədən müəyyən olunmuş nəticənin əldə edilməsi üçün istifadəçinin qərarına təsir etdikdə, maliyyə hesabatları neytral hesab oluna bilməz.

Ehtiyatlılıq

Ehtiyatlılıq – qeyri-müəyyən şəraitdə qiymətləndirmə zamanı aktiv və ya gəlirlərin artırılmamasının, öhdəlik və xərclərin azaldılmamasının təmin olunması məqsədilə diqqətli yanaşmanın tətbiqidir. Əksər hallarda bu o deməkdir ki, qeyri-müəyyən şəraitdə aktiv və gəlirin mümkün dəyərlərindən ən aşağı, öhdəlik və xərcin isə ən yüksək qiyməti istifadə edilməlidir. Lakin, ehtiyatlılıq prinsipinə riayət olunması gizli kapital ehtiyatlarının və həddən artıq həcmdə hesablanmış qiymətləndirilmiş öhdəliklərin yaradılmasını, habelə aktivlərin və gəlirlərin qəsdən azaldılmasını və ya öhdəliklərin və xərclərin qəsdən artırılmasını əsaslandırmır.

Tamlıq

Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın etibarlı olması üçün bu informasiya, onun əhəmiyyətliliyi və ona çəkilən xərclər nəzərə alınmaqla, dolğun olmalıdır.

Müqayisəlilik

İstifadəçilər üçün maliyyə hesabatları arasında müvafiqliyi və fərqliliyi müəyyən etmək və qiymətləndirmək imkanını yaradan informasiya müqayisəli hesab olunur.

İstifadəçilər tərəfindən müəssisənin müxtəlif dövrlərə aid olan maliyyə hesabatlarının və ayrı-ayrı müəssisələrin maliyyə hesabatlarının müqayisə edilə bilməsi onlar üçün müəssisələrin maliyyə vəziyyətindəki və fəaliyyətlərinin maliyyə nəticələrindəki meyilləri müəyyən etmək imkanı yaradır.

Anlaşıqlılıq

Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın mahiyyəti istifadəçilər tərəfindən anlaşılmalıdır. Eyni zamanda, istifadəçilər kommersiya fəaliyyəti və mühasibat uçotu haqqında zəruri biliklərə malik olmalı və informasiyanı kifayət qədər dərinlən öyrənməyə hazır olmalıdırlar. Münasib informasiya, onun mürəkkəbliyinə görə istifadəçilər tərəfindən anlaşılmaması səbəbindən maliyyə hesabatlarından çıxarılmamalıdır.

MÜNASİB VƏ ETİBARLI İNFORMASIYANIN MƏHDUDLUĞU

Vaxtında olmayan təqdimat

2. İnformasiyanın münasib sayılması üçün onun vaxtında təqdim edilməsi vacibdir. Təqdim olunması zamanı səbəbsiz ləngitmələrə yol verilən informasiya öz münasibliyini itirə bilər. Lakin, əksər hallarda, informasiyanın vaxtında təqdim olunması məqsədilə əməliyyatların və digər hadisələrin bütün aspektlərinin tam müəyyənləşməsinə qədər hesabat vermək tələbi ortaya çıxır. Bu da maliyyə hesabatlarında təqdim edilən informasiyanın etibarlılıq səviyyəsinin aşağı enməsinə səbəb ola bilər. Əksinə, hesabatın təqdim edilməsi bütün aspektlər müəyyən olunanadək gecikdirildikdə, informasiya yüksək dərəcədə etibarlı, lakin bundan əvvəl qərar qəbul etməli olan istifadəçilər üçün az faydalı ola bilər. Müəssisə rəhbərliyimaliyyə hesabatlarının vaxtında təqdim edilməsindən və etibarlılığından əldə olunacaq nisbi səmərəliliyin tarazlığını təmin etməlidir. Əksər hallarda tarazlığın təmin edilməsi maliyyə hesabatlarının standartlarda təyin olunmuş müddətdə təqdim olunması deməkdir.

Səmərə ilə məsrəflər arasında tarazlıq

3. Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyadan əldə olunan səmərə bu informasiyanın hazırlanması ilə bağlı məsrəflərdən artıq olmalıdır. Buna görə də, maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətsiz informasiyanın göstərilməsinə ehtiyac yoxdur.

Keyfiyyət xüsusiyyətləri arasında tarazlıq

4. Təcrübədə keyfiyyət xüsusiyyətləri arasında tarazlığın əldə edilməsi zəruri hesab edilir. Maliyyə hesabatlarının vəzifələrinin yerinə yetirilməsi üçün keyfiyyət xüsusiyyətləri arasında müvafiq tarazlığa nail olmaq məqsədə uyğundur. Müxtəlif hallarda, xüsusiyyətlərin nisbi mühümlüyü peşəkar mülahizələrin predmetidir.

Digər İPSAS-lara düzəlişlər.

1 yanvar 2008-ci il tarixdən qüvvədə olan İPSAS-larda:

- a) "xalis mənfəət" və ya "xalis zərər" ifadələri "mənfəət" və ya "zərər" ifadələri ilə əvəz olunsun;
- b) "maliyyə hesabatlarına qeydlər" ifadəsi "qeydlər" ifadəsi ilə əvəz olunsun.

Tətbiq üzrə Göstərişlər

Bu göstərişlər İctimai Sektor üzrə 1Nəli Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartına əlavədir, onun tərkib hissəsi deyil.

Maliyyə hesabatlarının əyani quruluşu

IG1.Bu Standart xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər barədə hesabatda olduğu kimi, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və maliyyə fəaliyyətinin nəticələri barədə hesabatlarda əks olunmalı olan komponentlərin tərkibini və onlara qarşı olan minimum tələbləri müəyyən edir.Bu Standart həmçinin həm müvafiq maliyyə hesabatlarında həm də qeydlərdə əks oluna bilən digər maddələri də açıqlayır. Bu göstərişlərdə Standartın tələblərinə uyğun olan maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat və həmçinin xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər barədə hesabatın hazırlanması üzrə sadə nümunələr göstərilmişdir.Hər bir təşkilatın xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq ədalətli təqdimata nail olmaq üçün təqdimat ardıcılığı və istifadə olunmuş sətir maddələrinin ardıcılığı daha məqsədə uyğun şəkildə dəyişdirilə bilər.Misal üçün, müdafiə sahəsində fəaliyyət göstərən ictimai təşkilatın hesabatlarının maddələri mərkəzi bank kimi təşkilatların maddələrindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir.

IG2.Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın nümunəsi qısa və uzunmüddətli elementlərin hesabatda fərqləndirilərək göstərilməsinin bir yolunu nümayiş etdirir.Aydın təsnifat aparmaqla hazırlanan formatlar da eyni dərəcədə münasib sayıla bilər.

IG3.Maliyyə hesabatları milli hökuməti nəzərə alaraq hazırlanmışdır və maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat Dövlətin Maliyyə Statistikasına uyğun olaraq dövlət funksional təsnifləşdirməsini əks etdirir.Belə funksional təsnifat bütün ictimai sektor müəssisələri üçün münasib olmaya bilər.İctimai sektorunun digər təşkilatları üçün üçün daha ümumi funksional təsnifatlar haqqında nümunə üçün bu Standarta istinad edin.

IG4.Nümunələr İctimai Sektor üzrə Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarının bütün aspektlərini göstərmək üzrə tərtib olunmamışdır.Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat, əsas uçot siyasətlərinin açıqlanması üzrə icmal və digər izahedici qeydlər bu nümunələrdə əksini tapmamışdır və bu səbəbdən də onlar maliyyə hesabatlarının bütün sinfini əhatə etmirlər.

İctimai Sektor Müəssisəsi – Uçot Siyasəti Haqqında Hesabat (Çıxarış)

Hesabatı təqdim edən təşkilat

Maliyyə hesabatları ictimai sektor üçün nəzərdə tutulub (A Dövlətinin milli hökuməti).Maliyyə hesabatları müvafiq qanunvericiliyə uyğun hesabat verən təşkilatı əhatə edir.Bunlar aşağıdakılardan ibarətdir:

- Hökumətin nazirlikləri; və
- Dövlət Kommersiya Təşkilatları.

Hazırlanma üçün Əsaslar:

Maliyyə hesabatları hesabalama metoduna əsasən İctimai Sektor üzrə Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun hazırlanmışdır.

Yenidən qiymətləndirilmiş ilkin dəyər metodu ilə qiymətləndirmədən istifadə olunur.

Maliyya hesabatlan faaliyyatin fasilasizliyi prinsipina asalanaraq hazirlanmishdir va bUn dbvrU ahata edir.

Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat
 31 Dekabr 20X2-ci il
 (min valyuta vahidi ilə)

	20X2	20X1
AKTİVLƏR		
Qısamüddətli aktivlər		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	X	X
Qısamüddətli debitor borcları	X	X
Ehtiyatlar	X	X
Qabaqcadan ödəmələr	X	X
Digər qısamüddətli aktivlər	X	X
	X	X
Uzunmüddətli aktivlər		
Uzunmüddətli debitor borcları	X	X
İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar	X	X
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri	X	X
İnfrastruktur, tikili və avadanlıqlar	X	X
Torpaq və binalar	X	X
Qeyri-maddi aktivlər	X	X
Digər uzunmüddətli qeyri-maliyyə aktivləri	X	X
	X	X
Cəmi aktivlər	X	X
ÖHDƏLİKLƏR		
Qısamüddətli öhdəliklər		
Qısamüddətli kreditor borcları	X	X
Qısamüddətli faiz yaradan borclar	X	X
Uzunmüddətli faiz yaradan borcların cari hissəsi	X	X
Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər	X	X
İşçilərin mükafatları	X	X
Pensiya planları	X	X
	X	X
Uzunmüddətli öhdəliklər		
Uzunmüddətli kreditor borcları	X	X
Uzunmüddətli faiz yaradan borclar	X	X
Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər	X	X
İşçilərin mükafatları	X	X
Pensiya planları	X	X

	X	X
Cəmi Öhdəliklər	X	X
Xalis aktivlər	X	X
XALIS AKTİVLƏR/KAPİTAL		
Kapital qoyuluşlarının mənbələri, o cümlədən:		
ictimai sektorun digər təşkilatı	X	X
Ehtiyatlar	X	X
Yığılmış mənfəət/(zərər)	X	X
Nəzarət hüququ olmayan iştirak payları	X	X
Cəmi xalis aktivlər/kapital	X	X

İctimai Sektor Müəssisəsi – 31 Dekabr 20X2-ci il tarixinə Maliyyə Fəaliyyətinin Nəticələri Haqqında Hesabat
(Xərclərin Xarakterinə görə Təsnifatının illustrasiyası ilə)
 (min valyuta vahidi ilə)

	20X2	20X1
Gəlirlər		
Vergilər	X	X
Komissiyalar, rüsumlar və lisenziyalar	X	X
Birja əməliyyatlarından gəlirlər	X	X
Digər ictimai sektordan transferlər	X	X
Digər gəlirlər	X	X
Cəmi Gəlirlər	X	X
Xərclər		
Maaşlar, əmək haqqılar və işçilərə mükafatlar	(X)	(X)
Qrantlar və digər transfer ödənişləri	(X)	(X)
Təchizat və digər istehlak xərcləri	(X)	(X)
Amortizasiya və aşınma xərcləri	(X)	(X)
Torpaq, tikili və avadanlıqların qiymətdən düşməsi*	(X)	(X)
Digər xərclər	(X)	(X)
Maliyyələşmə xərcləri	(X)	(X)
Cəmi Xərclər	(X)	(X)
Əlaqəli tərəflərin mənfəət payı	X	X
Dövrün mənfəəti (zərəri)	X	X
O cümlədən:		
Nəzarət edici təşkilatın sahibkarlarına	X	X
Azlıqlara	X	X
	X	X

*Xərclərin xarakterinə görə təsnifləşdirildiyi maliyyə fəaliyyətinin nəticələri barədə hesabatda torpaq, tikili və avadanlıqların qiymətdən düşmə xərci ayrıca bir maddə kimi göstərilmişdir. Bundan fərqli olaraq xərclərin funksiyalarına görə təsnifləşdirildiyi hesabatda qiymətdən düşmə müvafiq funksiyasına uyğun olaraq təsnifləşdirilir.

İctimai Sektor Müəssisəsi – Xalis Aktivlərdə/Kapitalda Dəyişikliklər Haqqında 31 Dekabr 20X1-ci il tarixinə Hesabat

(min valyuta vahidi ilə)	Nəzarət edən təşkilatın mülkiyyətçilərinə aid					Nəzarət hüququ olmayan iştirakçı	Xalis aktivlər /kəital
	Ödənilmiş səhmlər	Digər ehtiyatlar	Mübadilə üzrə ehtiyat	Yığılmış mənfəət (zərər)	Cəmi		
31 Dekabr 20X1-ci ildə növbəti dövrə keçirilmiş qalıq	X	X	(X)	X	X	X	X
Uçot siyasətində dəyişiklik				(X)	(X)	(X)	(X)
Yenidən hesablanmış qalıq	X	X	(X)	X	X	X	X
Əmlakın yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir		(X)			(X)	(X)	(X)
İnvestisiyaların yenidən qiymətləndirilməsindən zərər		X			X	X	X
Xarici mübadilə əməliyyatlarından məzənnə fərqi			(X)		(X)	(X)	(X)
Xalis aktivlərdə/kapitalda tanınmış xalis gəlir		(X)	(X)		(X)	(X)	(X)
Dövr üzrə mənfəət				(X)	(X)	(X)	(X)
Dövr üzrə tanınmış ümumi gəlir və xərclər		(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)

min valyuta vahidi ilə	Nəzarət edən təşkilatın mülkiyyətçilərinə aid					Nəzarət hüququ olmayanın iştirak payı	Xalis aktivlərə /kəital
	Ödənilmiş səhmlər	Digər ehtiyatlar	Mübadilə üzrə ehtiyat	Yığılmış mənfəət (zərər)	Cəmi		
31 Dekabr 20X1-ci ildə növbəti dövrə keçirilmiş qalıq	X	X	(X)	X	X	X	X
31 Dekabr 20X1-ci ilə növbəti dövrə əldə olunmuş qalıq	X	X	X)	X	X	X	X
Xalis aktivlərdə/kapitalda 20X2-ci ildə olan dəyişiklik							
Əmlakın yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər		(X)			(X)	(X)	(X)
İnvestisiyaların yenidən qiymətləndirilməsindən gəlir		X			X	X	X
Xarici mübadilə əməliyyatlarından məzənnə fərqi			(X)		(X)	(X)	(X)
Xalis aktivlərdə/kapitalda tanınmış xalis gəlir		(X)	(X)		(X)	(X)	(X)
Dövr üzrə zərər				(X)	(X)	(X)	(X)
Dövr üzrə tanınmış ümumi gəlir və xərclər		(X)	(X)	(X)	(X)	(X)	(X)
31 Dekabr 20X2-ci ilə qalıq	X	X	(X)	X	X	X	X